

28.11.2017

**Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia
2018**

Suomen EU-vaikuttaminen 2018 ja 2019	3
EU-johtajien asialista	3
Suomen EU-puheenjohtajakausi 2019	4
Keskeiset vaikuttamiskohteet	6
Yhteiset arvot.....	6
Ison-Britannian EU-ero	7
Institutionaaliset kysymykset	8
Säätelyn toimivuus	9
Kasvu ja kilpailukyky	10
<i>Toimivat sisämarkkinat ja digitaalinen talous.....</i>	<i>10</i>
<i>Teollisuuden murros ja kasvualat biotalous, kiertotalous ja</i>	<i>11</i>
<i>terveysteknologia</i>	<i>11</i>
<i>Tutkimus- ja innovaatiopolitiikka</i>	<i>13</i>
<i>Joustava ja tasa-arvoinen työelämä sekä sosiaalinen ulottuvuus</i>	<i>13</i>
<i>Koulutus ja kulttuuri.....</i>	<i>14</i>
<i>Avoin ja sääntöpohjainen kauppajärjestelmä</i>	<i>14</i>
<i>Talous- ja rahaliitto (EMU).....</i>	<i>15</i>
<i>Tuleva monivuotinen rahoituskehys (2021-)</i>	<i>17</i>
<i>Koheesiopolitiikka</i>	<i>19</i>
<i>Maatalouspolitiikan uudistus</i>	<i>20</i>
<i>Ilmasto ja puhdas energia.....</i>	<i>20</i>
<i>Liikenne palveluna</i>	<i>21</i>
Terrorismin ja rajat ylittävän vakavan rikollisuuden torjunta	22
Ulkoinen toiminta ja turvallisuus.....	23
<i>Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka sekä puolustusyhteistyö.....</i>	<i>23</i>
<i>Naapurusto ja lähialueet.....</i>	<i>24</i>
<i>Kehityspolitiikka.....</i>	<i>26</i>
Muuttoliikkeeseen vastaaminen	26
<i>EU:n ulkoiset toimet.....</i>	<i>26</i>
<i>EU:n sisäiset toimet</i>	<i>27</i>

Suomen EU-vaikuttaminen 2018 ja 2019

Kuluvan syksyn aikana kuva EU:ssa ennen vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleja käsiteltävistä asioista on selkiytynyt. Ensinnäkin unionin kehittämisen tarpeesta vallitsee yhteisymmärrys, ja on sovittu, että päämiehet kokoontuvat säännöllisesti kesään 2019 saakka tämän työn viitoittamiseksi ja tukemiseksi eri aihepiirien mukaisesti. Toiseksi komissio on ilmoittanut, mitä aloitteita se aikoo antaa loppukaudellaan. Uusia säädösehdotuksia ei ole näillä näkymin luvassa enää toukokuun 2018 jälkeen. Jo tiedossa olevia pidemmän aikavälin aloitteita komissio antaa senkin jälkeen kautensa loppuun asti. Tässä vaikuttamisstrategiassa linjataan sekä valtioneuvoston kantoja käynnissä oleviin että alustavia kantoja tiedossa oleviin keskeisiin tuleviin aloitteisiin. EU-vaikuttamista ohjaa lisäksi kunkin ministeriön toimialaltaan laatima vaikuttamissuunnitelma.

Vuonna 2018 valtioneuvosto ei laadi nykyisenkaltaista EU-vaikuttamisstrategiaa seuraavalle vuodelle. Ministeriöt tekevät syksyllä 2018 normaaliin tapaan omat vaikuttamissuunnitelmansa alkuvuodeksi 2019. Keskeiset EU-politiikan suuntaviivat linjataan kevään 2019 eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan hallituksen ohjelmassa.

Vuoden 2019 jälkipuoliskon Suomi toimii EU:n neuvoston puheenjohtajana, jonka tehtävänä on viedä eteenpäin EU:n yhteistä agenda neuvostossa rehellisen ja puolueettoman välittäjän tavoin. Vaikuttamisstrategian sijaan valtioneuvosto toimittaa eduskunnalle joulukuussa 2018 hyväksyttävän kolmen peräkkäisen puheenjohtajamaan ohjelman linjaukset sekä oman puheenjohtajakautensa painopisteet.

Eurooppa-neuvosto linjaa kesällä 2019 unionille uuden strategisen ohjelman viiden vuoden prioriteetteineen 2019–2024. Tulevana puheenjohtajana Suomella on hyvät vaikuttamismahdollisuudet näihin painopisteisiin. Lisäksi puheenjohtajana Suomi voi vaikuttaa toimintatapoihin neuvostossa.

EU-johtajien asialista

Eurooppa-neuvoston jäsenet antoivat lokakuussa tukensa puheenjohtaja Donald Tuskin suunnitelmalle (Leaders' Agenda) EU:n kehittämisen päämiestason käsittelyistä aina kesään 2019 asti. Lähtökohtana ovat syyskuussa 2016 sovitut Bratislavan painopistealueet (kasvu, turvallisuus ja muuttoliike) ja maaliskuussa 2017 annetun Rooman julistuksen periaatteet, mukaan lukien eritahtisuutta koskevat linjaukset.

EU-johtajien asialistalla varmistetaan Eurooppa-neuvoston keskeinen asema keskustelussa unionin kehittämisestä. Tätä keskustelua käydään Eurooppa-neuvostossa sekä normaaleissa että ylimääräisissä/epävirallisissa kokouksissa, EU27- tai EU28-kehyksessä kysymyksestä riippuen. Näin varmistetaan, että

valmistelu tapahtuu EU:n tavanomaisissa rakenteissa, ei suppeissa ryhmissä. Tämä on pienten jäsenmaiden edun mukaista ja vahvistaa osaltaan unionin yhtenäisyyttä. Myös EU-johtajien asialista heijastaa Suomen painottamaa linjaa eli konkreettisten ratkaisujen löytämistä ajankohtaisiin ongelmiin.

Tavoitteena on EU:n kehittämisen käytännön haasteiden ratkaisulähtöinen käsittely, ei teoreettinen tai ideologinen keskustelu unionin tulevaisuudesta. Tarkoituksena on edetä askeleittain ja terävöittää Eurooppa-neuvoston antamaa ohjausta vaikeita sisältökysymyksiä koskevan yhteisymmärryksen löytämiseksi. Keskustelut valmistellaan nykyistä tehokkaammin, ja linjausten tehokkaampaan seurantaan ja täytäntöönpanoon kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

Keskustelussa on korostettu myös, että päämiesten tulisi varmistaa EU:n kehittämistä koskeville linjauksille tarvittava tuki ja omistajuus kansallisella tasolla. Suomessa eduskunnan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet toteutuvat perustuslain mukaisesti. Kansalaisten osallistuminen keskusteluun EU:n kehittämisestä on tärkeää. Keskustelua tulee edistää ja laajentaa sekä osallistujien että aiheiden osalta.

EU-johtajien asialista sisältää niin meneillään olevan työn eri osa-alueilla kuin kysymykset, joista on keskusteltava pattitilanteiden ratkaisemiseksi tai ratkaisujen löytämiseksi keskeisiin poliittisiin asiakokonaisuuksiin (*kursivoitu*). Vuonna asialista 2018 näyttää seuraavanlaiselta, mutta voi elää tilanteen mukaan:

Helmikuu 2018: *institutionaaliset kysymykset, tuleva rahoituskehys*

Maaliskuu 2018: sisämarkkinat, kauppa, ilmasto ja energia, *digitaaliagenda, tutkimus ja innovaatiot*

Toukokuu 2018: Länsi-Balkan-huippukokous, *muuttoliike (mahdollisesti)*

Kesäkuu 2018: Euroopan parlamentin kokoonpano, puolustus, *talous- ja rahaliitto (EMU), muuttoliike (mahdollisesti), EU-johtajien asialistan toimeenpanotilanne*

Syyskuu 2018: *sisäinen turvallisuus*

Lokakuu 2018: sisäinen turvallisuus, muuttoliike, kauppa

Joulukuu 2018: tuleva rahoituskehys, *sisämarkkinat*

Lisäksi alkuvuodelle 2019 ennen Suomen puheenjohtajakautta jäävät talouskysymykset, kauppa ja EMU (maaliskuu), *EU-johtajien asialistan toimeenpano, EU:n strategisen agendan 2019–2024 valmistelu* (toukokuu) sekä tuleva rahoituskehys, strategisen agendan hyväksyminen ja nimitykset ylimpiin EU-virkoihin (kesäkuu).

Suomen EU-puheenjohtajakausi 2019

Suomi toimii neuvoston puheenjohtajana vuoden 2019 jälkipuoliskolla. Puheenjohtajamaa edustaa neuvostoa suhteessa muihin EU:n toimielimiin ja

johtaa neuvoston työskentelyä kaikilla tasoilla työryhmistä ministerikokouksiin pois lukien ulkoasiainneuvosto ja useat ulkosuhdetyöryhmät, jotka toimivat unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ja ulkosuhdehallinnon johdolla. Myös Eurooppa-neuvostoa ja euroryhmää johtaa valittu puheenjohtaja. Tältä osin Lissabonin sopimus on muuttanut käytäntöjä verrattuna edellisiin puheenjohtajakausiimme 1999 ja 2006. EU:n puheenjohtajavaltioilla voi olla myös tehtäviä jäsenvaltioiden kantojen yhteensovittamisessa eräissä kansainvälisissä järjestöissä ja muissa elimissä.

Puheenjohtajamaat tekevät ohjelmayhteistyötä kolmen maan ryhmissä eli trioissa. Suomi on keskimmäisenä jäsenenä Romanian ja Kroatian kanssa muodostettavassa triossa 1.1.2019–30.6.2020. Triomaiden ja korkean edustajan yhteinen neuvoston 18 kuukauden työohjelma (ns. trion ohjelma) hyväksytään joulukuussa 2018 yleisten asioiden neuvostossa. Neuvottelut ohjelmasta ajoittuvat siten keväästä syksyyn 2018. Käytännössä vain triomaiden yhteiset prioriteetit voivat tulla kirjatuiksi ohjelmaan. Mahdollisen Suomen oman puheenjohtajaohjelman, -julistuksen, -suuntaviivapaperin tms. laatiminen tulee harkittavaksi lähempänä puheenjohtajakautta.

Trion ohjelma rakentuu Eurooppa-neuvoston strategisen agendan 2014–2019 varaan. Kuitenkin juuri ennen Suomen puheenjohtajakautta kesäkuussa 2019 Eurooppa-neuvosto hyväksyy uuden strategisen agendan tulevine painopisteineen 2019–2024, mikä ohjaa unionin työtä seuraavat viisi vuotta. Tulevana puheenjohtajana Suomella on hyvä mahdollisuus vaikuttaa näihin prioriteetteihin.

Suomen puheenjohtajuus osuu toimielinten vaihdokseen liittyvään murrosvaiheeseen, jolloin lainsäädäntötyötä on tavanomaista puheenjohtajakautta vähemmän. Euroopan parlamentin vaalit käytäneen touko-kesäkuun vaihteessa 2019, ja parlamentti järjestäytyy kesä-heinäkuun aikana. Neuvoston työryhmät voivat kokoontua tässä murrosvaiheessakin, ja niiden työ vauhdittunee syksyllä. Kolmikantaneuvottelut (ns. trilogit) toimielinten kesken käynnistynevät uudelleen vasta loka-marraskuussa. Uuden komission puheenjohtajaehdokas esittelee heinäkuussa parlamentin täysistunnossa poliittiset suuntaviivansa, joiden varaan komission viisivuotiskauden ohjelma rakentuu. Syksyn aikana neuvosto, komissio ja parlamentti vaihtavat näkemyksiä uuden toimikauden päätavoitteista ja prioriteeteista. Uusi komissio aloittaa työnsä marraskuussa 2019. Vaikuttamisen painopiste puheenjohtajakauden alla ja aikana onkin unionin uusissa prioriteeteissa, tulevassa rahoituskehyksessä sekä tulevan komission toiminnassa ja ohjelmassa.

Virallisen asiavalmistelun tueksi puheenjohtajamaassa järjestetään epävirallisia ministeri- ja virkamiestason kokouksia. Suomi jatkaa viimeaikaisten puheenjohtajamaiden käytäntöä keskittämällä kustannustehokkuuden ja turvallisuusnäkökohtien vuoksi epäviralliset ministerikokoukset ja virkamieskokoukset pääkaupunkiin. Puheenjohtajakaudelle mahdollisesti osuvat epäviralliset EU-päämieskokoukset ja päämiestason nk. kolmasmaakokoukset järjestetään Brysselissä. Suomen tavoitteena on

puheenjohtajakauden
kohtuullisina.

kustannusten

pitäminen

kokonaisuudessaan

Keskeiset vaikuttamiskohteet

Yhteiset arvot

Hallitusohjelman mukaan EU:n tärkein tehtävä on rauhan, turvallisuuden, vaurauden ja oikeusvaltion turvaaminen maanosassamme.

EU perustuu länsimaisiin arvoihin, joita ovat muun muassa vapaus ja kansanvalta, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen sekä oikeusvaltioperiaate. On tärkeää, että EU:n jäsenvaltiot ovat täysin sitoutuneita EU:n perussopimusten noudattamiseen, näihin arvoihin ja siihen, että niihin kiinnitetään erityistä huomiota myös jäsenyysneuvotteluissa. Unionin yhteisten arvojen noudattaminen tulee varmistaa. Perusoikeuksia kunnioittava Euroopan oikeuden alue tukee sekä talouskasvua ja investointeja että kansalaisten ja yritysten luottamusta oikeuksiensa toteutumiseen. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin.

EU-sopimuksen 7 artiklan mukainen sanktiomekanismi ja komission toimintakehys oikeusvaltioperiaatteen turvaamiseksi mahdollistavat tehokkaan menettelyn oikeusvaltioperiaatetta koskevaan järjestelmätason uhkaan puuttumiseksi. On kuitenkin tarpeen edelleen vahvistaa keinoja varmistaa unionin yhteisten arvojen kunnioittaminen jäsenvaltioissa. Suomi toimii aloitteellisesti, jotta unionin tason ennakkollisia ja muita mekanismeja kehitettäisiin ja tehostettaisiin. Komissio aikoo esittää vuonna 2018 *aloitteen oikeusvaltioperiaatteen valvonnan vahvistamiseksi* EU:ssa.

Suomi tukee komission keskeistä roolia oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen seurannassa EU:ssa, mukaan lukien EU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan¹ mukaisen menettelyn käynnistämisen edellytysten arviointi. Suomi suhtautuu vakavasti EU:n perustana olevien arvojen loukkaamiseen tai sen vaaraan.

Neuvostossa jo toteutettu *näkemystenvaihto oikeusvaltioperiaatteesta* tulee vakiinnuttaa. Sitä tulee kehittää edelleen kohti pysyvää ja säännöllistä, kaikki jäsenvaltiot tasavertaisesti kattavaa menettelyä, jolla seurataan jatkuvasti oikeusvaltioperiaatteen ja muiden arvojen kunnioittamista. Tavoitteena tulisi olla komission ja EU:n perusoikeusviraston tekemän työn entistä parempi hyödyntäminen. Seuraava vuoropuhelun arviointi toteutetaan ennen vuoden 2019 loppua, mahdollisesti Suomen tulevalla EU-puheenjohtajakaudella.

EU:n liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen sekä *EU:n perusoikeusviraston toimialan laajentaminen* edistäisivät

¹ Neuvosto voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan, Euroopan parlamentin tai Euroopan komission perustellusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan todeta jäsentensä neljän viidesosan enemmistöllä, että on olemassa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja. Ennen tämän toteutusta neuvosto kuulee kyseistä jäsenvaltiota ja voi, tehden ratkaisunsa samaa menettelyä noudattaen, antaa sille suosituksia.

oikeusvaltioperiaatteen toteutumista ja yhteisten arvojen kunnioittamista. Näitä arvoja edistetään myös Suomen puheenjohtajakaudella Euroopan neuvostossa (marraskuusta 2018 toukokuuhun 2019).

EU:n ja sen toimielinten tulee toimia avoimesti, riippumattomasti ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Hyvän hallinnon ja avoimuuden periaatteet ovat EU-kansalaisten perusoikeuksia. Suomi toimii EU:n legitimitietin kehittämiseksi muun muassa edistämällä avoimuutta. Avoimuuden on oltava koko unionin toiminnan kattava periaate, jota toteutetaan edistämällä toiminnan julkisuutta, tehokasta viestintää sekä asiakirjajulkisuutta kaikissa toimielimissä ja virastoissa. Myös varainkäytön on oltava tehokasta ja avointa. Kansalaisyhteiskunnan laaja-alainen osallistuminen EU-asioiden käsittelyyn sekä niistä tiedottaminen ovat tärkeitä.

Korruptio horjuttaa unionin sääntöperustaa. Tämä korostaa tarvetta EU:n korruption vastaisen toiminnan tehostamiselle. Unionin budjettia tulee suojata korruptiolta ja muilta petoksilta nykyistä tehokkaammin. *Euroopan syyttäjänviraston* perustaminen vahvistaa mahdollisuuksia unionin budjettiin kohdistuvien korruptiorikosten selvittämiseen. Käytännön valmistelut viraston toiminnan käynnistämiseksi on aloitettava ilman viiveitä.

Ison-Britannian EU-ero

Iso-Britannia antoi eroilmoituksensa 29.3.2017. Unionilla ja Isolla-Britannialla on kaksi vuotta aikaa sopia 29.3.2019 voimaan tulevan eron ehdoista. Tästä vajaa puoli vuotta haluttaisiin varata erosopimuksen viimeistelyyn ja hyväksymiseen. Tavoitteena on siis saada eroneuvottelut päätökseen lokakuussa 2018. Neuvosto tekee unionin puolesta erosopimuksen Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan. Kansallisia ratifiointeja ei tarvita.

EU haluaa erosta järjestäytyneen ja hallitun. Tästä syystä Eurooppa-neuvosto päätti huhtikuussa 2017 antamissaan suuntaviivoissa neuvottelujen jaksottamisesta kahteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa EU neuvottelee vain SEU 50 -artiklan mukaisen *erosopimuksen* keskeisistä asioista. Tärkeimmät näistä ovat kansalaisten saavutetut oikeudet, rahoitusratkaisu sekä Irlannin ja Pohjois-Irlannin välinen raja. Toisessa vaiheessa aloitetaan alustavat ja valmistelevat keskustelut tulevan uuden suhteen puitteista ja mahdollisista siirtymäjärjestelyistä. Toiseen vaiheeseen voidaan siirtyä vasta, kun erosopimuksen keskeisissä asioissa on edistytty riittävästi. Erityisiä kriteerejä ei ole. Kyse on poliittisesta päätöksestä, jonka Eurooppa-neuvosto tekee EU27-kokoonpanossa yksimielisesti.

Neuvottelut aloitettiin kesäkuussa 2017 Ison-Britannian ylimääräisten parlamenttivaalien jälkeen, ja ne ovat edenneet hitaasti muun muassa Ison-Britannian sisäpoliittisista syistä. Lokakuun Eurooppa-neuvosto totesi, ettei riittävää edistystä neuvottelujen toiseen vaiheeseen siirtymiseksi ole vielä

saavutettu. Asiaa arvioidaan seuraavan kerran joulukuun Eurooppa-neuvostossa.

Erosopimuksessa on otettava huomioon puitteet, jotka sääntelevät eroavan valtion myöhempiä suhteita unioniin. *Uutta suhdetta koskevat sopimukset* voidaan kuitenkin tehdä ja ratifioida vasta, kun Isosta-Britanniasta on tullut kolmas maa. Näiden sopimusten neuvottelemisen arvioidaan vievän useita vuosia. Maaliskuussa 2019 voimaan tulevan eron ja uuden suhteen väliin tarvittaisiin näin ollen *yksityiskohtaiset siirtymäjärjestelyt*.

Suomi suhtautuu neuvotteluihin rakentavasti ja ratkaisukeskeisesti. Unionilla on yksi neuvottelija, yksi neuvottelurakenne ja yhdet kannat. Erillisneuvotteluja ei käydä.

Tavoitteena on saada vuonna 2018 aikaan erosopimus, joka mahdollistaa Ison-Britannian järjestäytyneen ja hallitun eron unionista. Tärkeintä on turvata vastavuoroisesti kansalaisten saavutetut oikeudet ja varmistaa, että Iso-Britannia kunnioittaa taloudellisia sitoumuksiaan, jotka se on tehnyt EU-jäsenyytensä aikana.

Osana erosopimusta koskevia neuvotteluja tulisi vuoden 2018 aikana saavuttaa myös selkeä yhteinen näkemys Ison-Britannian tulevan EU-suhteen puitteista ja sopia tarvittavista siirtymäajan järjestelyistä. Suomi määrittelee niin ikään omat prioriteettinsa uuden suhteen osalta.

Tavoitteena on, että neuvotteluissa varmistetaan Suomen edut kaikissa olennaisissa kysymyksissä, vaalitaan unionin yhtenäisyyttä ja pidetään huolta siitä, että EU:n oikeusjärjestelmän, sisämarkkinoiden ja tulliliiton perusteita kunnioitetaan.

Institutionaaliset kysymykset

Vuonna 2018 esille nousevia institutionaalisia kysymyksiä ovat Euroopan parlamentin (EP) kokoonpano, ylikansalliset listat EP-vaaleissa ja nimitykset ylimpiin EU-virkoihin, mukaan lukien ”kärkiehdokasmenettely” (*Spitzenkandidaten*) komission puheenjohtajan valinnassa. Eurooppa-neuvoston on määrä palata komission kokoonpanoon ennen seuraavan komission nimittämistä vuonna 2019. Pidemmälle tulevaisuuteen tähtäävinä aloitteina komissio aikoo esittää tiedonannot määräenemmistö päätösten käytön lisäämisestä sisämarkkina-asioissa ja yhteisessä ulkopoliitikassa, tehokkuuden lisäämisestä EU:n johdossa sekä Euroopan talous- ja valtiovarainministerin tehtävän mahdollisesta luomisesta.

Ei ole säännöksiä, joista seuraisi, että *Ison-Britannian EP-paikat* tai osa niistä tulisi jakaa muille jäsenvaltioille. Paikkojen käyttämättä jättäminen olisi signaali EU-kansalaisille: pienempi EU, pienemmät toimielimet. Suomen lähtökohta on, että Ison-Britannian ero huomioidaan täysimääräisesti rahoituskehityksen

kokonaistasossa. Säästökohteita on löydettävä. Myös tulevaisuudessa mahdollisesti tapahtuvien laajentumisten varalle on jätettävä riittävästi paikkoja. Edellä mainituin perustein Suomi ei kannata Ison-Britannian EP-paikkojen tai osan niistä jakamista muille jäsenvaltioille.

Suomi pitää EP-vaalien nykyistä toteuttamistapaa tarkoituksenmukaisena ja toimivana. *Ylikansalliset listat* eivät ole pienten jäsenvaltioiden edun mukaisia. Listojen käyttöönotto ei olisi oikeudellisesti ongelmatonta. Se vaikuttaisi muun muassa alenevan suhteellisuuden periaatteen toteutumiseen parlamentin paikkajaossa.

Suomi ei tue vuoden 2014 EP-vaaleissa toteutetun *”kärkiehdokasmennettelyn”* vahvistamista ja virallistamista. EU:n perussopimusten muotoilu, jonka mukaan Eurooppa-neuvosto ottaa huomioon EP-vaalit komission puheenjohtajaehdokasta ehdottaessaan, on riittävä. Eurooppa-neuvoston tosiasiallisen liikkumavaran säilyttäminen komission puheenjohtajaehdokasta ehdotettaessa on keskeistä myös Suomen vaikutusvallan näkökulmasta.

Suomi pitää tärkeänä, että *komissiossa* on jäsen kustakin jäsenvaltiosta. Tämä vahvistaa komission hyväksyttävyyttä sekä kansalaisten että jäsenvaltioiden hallitusten ja parlamenttien silmissä ja varmistaa sen, että kollegiossa on kunkin jäsenvaltion erityisolosuhteiden tuntemusta. Komission toiminnan tehokkuutta on lisätty ja voidaan edelleen lisätä sisäisin toimenpitein.

Neuvoston toimintakyvyn varmistaminen on tärkeää. Sen työmenetelmiä on kehitettävä ja päätöksentekomenettelyä tehostettava. Useimmilla aloilla *määräenemmistöpäätöksenteko* on jo käytössä. EU:n toimivuuden parantamiseksi ja päätöksenteon tehostamiseksi näillä aloilla tulisi käyttää nykyistä täysimääräisemmin mahdollisuudet päätösten tekemiseen määräenemmistöllä. Ehdotukset Eurooppa-neuvoston päätöksiksi, joilla siirryttäisiin määräenemmistöpäätöksiin uusilla aloilla tai tietyissä yksittäisissä päätöksissä, arvioidaan erikseen. Määräenemmistöpäätösten käytön lisääminen yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa vahvistaisi EU:n ulkoisen toiminnan tehokkuutta ja uskottavuutta. Suomi tarkastelee komission tulevaa tiedonantoa ja sitä mahdollisesti seuraavia ehdotuksia tästä näkökulmasta ja arvioi ennakoivasti konkreettisia kysymyksiä, joissa määräenemmistöpäätösten soveltaminen olisi Suomen näkökulmasta tarkoituksenmukaisinta.

Suomi ei näe perusteita eikä tarvetta *Eurooppa-neuvoston ja komission puheenjohtajuuksien yhdistämiseen* tai uuden elimen perustamiselle *EU:n tai euroalueen ”valtiovarainministerin”* muodossa, varsinkaan mikäli syynä perustamiselle olisi sellaisten uusien tehtävien luominen, kuten makrotaloudelliset vakautusjärjestelyt, joita Suomi ei pidä tarpeellisena. EU:n ja euroalueen toimielimillä on oma selkeä, EU:n perussopimusten mukainen asema ja tehtävät. Ehdotetut uudistukset voisivat horjuttaa EU:n toimielinten välistä tasapainoa useilla eri tavoilla, muun muassa nimittämistoimivallan osalta.

Sääntelyn toimivuus

EU:ssa on jatkettava työtä paremman sääntelyn edistämiseksi. EU-sääntelyn tulee tukea kilpailukykyä, talouskasvua ja työllisyyttä sekä edistää suomalaisten yritysten kansainvälisiä toimintaedellytyksiä. Sääntelyn tulee keskittyä olennaisiin kysymyksiin ja olla nykyistä kevyempää, tarkoituksenmukaisempaa ja selkeämpää. Erityisesti pk-yrityksille sääntelystä aiheutuviin kustannuksiin ja hallinnolliseen taakkaan on kiinnitettävä enemmän huomiota. EU-sääntelyn kokonaistaakkaa tulee keventää etenkin raskaimmilla sääntelyaloilla. Suomi arvioi EU-sääntelyä tästä näkökulmasta alkaen sen valmistelusta aina täytäntöönpano-, soveltamis- ja jälkiarviointivaiheeseen.

Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden ja EU:n perussopimusten mukaisen toimivallanjaon kunnioittaminen on olennaista kaikessa EU:n toiminnassa. Komissio on perustamassa toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen toteutumista tarkastelevan ryhmän ja antaa syksyllä 2018 *tiedonannon toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen sekä paremman sääntelyn vahvistamisesta*.

Komission tulee esittää kattavat *vaikutustenarviot* ehdotuksistaan. EU-säädösehdotusten kansallisiin vaikutustenarviointeihin on panostettava. Valmiuksia antaa komissiolle palautetta EU-säädösvalmistelun aikana, mutta myös EU-säädöksen tultua voimaan, tulee kehittää. Perustelut Suomen intressien tai huolenaiheiden huomioimiseksi on kyettävä saattamaan komission tietoon ennakoivasti, myös osallistumalla komission julkisiin kuulemisiin ja vaikuttamalla komission vaikutustenarviointeihin ja evaluointeihin. Tämä on tärkeää myös, jotta Suomen muista jäsenvaltioista eroavat olosuhteet ja erityispiirteet tulevat huomioituiksi.

Neuvoston tulisi hyödyntää komission vaikutusarviointeja paremmin työssään sekä kyetä tarvittaessa tekemään omia, erityisesti merkittäviä muutosehdotuksia koskevia täydentäviä vaikutusarviointeja. Lainsäädäntömenettelyä ei saa tarpeettomasti viivästyttää.

Suomi osallistuu aktiivisesti EU-sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevaan komission *REFIT-ohjelmaan (Regulatory Fitness and Performance Programme)* sekä *REFIT-foorumin* työhön. REFIT-foorumin tulee muodostaa toimiva väylä yksinkertaistamisaloitteiden ja keventämistavoitteiden eteenpäin viemiseen.

Suomi tukee komission pyrkimystä kehittää yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa EU:n *lainsäädännön täytäntöönpanossa*. Systemaattisempi vuoropuhelu sekä muut välineet, joilla mahdolliset ongelmat voidaan havaita ennakkolisesti ja joilla niitä voidaan ennaltaehkäistä, ovat erityisen tärkeitä.

Tarve varmistaa EU:n lainsäädännön tehokas täytäntöönpano tulee pitää mielessä EU-säädöksen koko elinkaaren ajan sen valmisteluvaiheesta jälkiarviointiin. Täytäntöönpanosäädösten tulee olla selkeitä, tehokkaita ja vaikuttavia. Kansalaisille tai yrityksille koituvia sääntelykustannuksia ei saa tarpeettomasti lisätä kansallisella tasolla. Kansallisessa

lainsäädäntöprosessissa on tuotava nykyistä selvemmin esille, mikä sääntely on peräisin EU:sta ja mikä on kansallista perua.

Suomi suhtautuu myönteisesti komission pyrkimyksiin tehostaa EU:n *lainsäädännön täytäntöönpanon valvontaa*. On hyvä, että komissio kohdistaa voimavaransa merkittävimpiin sektoreihin ja rikkomuksiin. Komission tulee puuttua entistä johdonmukaisemmin tilanteisiin, joissa jäsenvaltioiden rikkomukset ovat toistuvia. Huomiota tulee kiinnittää myös rikkomusten taustalla oleviin rakenteellisiin puutteisiin ja muihin perustavaa laatua oleviin syihin. Direktiivien täytäntöönpanoviivästysten kansallista kokonaisseurantaa jatketaan viivästysten ja niistä seuraavien taloudellisten sanktioiden välttämiseksi.

Siihen, miten paljon komissiolle siirretään toimivaltaa alemmanasteisten säännösten antamiseen, on syytä kiinnittää huomiota. Se, että tällaisia säännöksiä on paljon, voi tehdä säädöskokonaisuudesta epäselvän ja vaikeasti hallittavan. Se voi myös vaikeuttaa kansallisten täytäntöönpanotoimenpiteiden toteuttamista sen vuoksi, että kaikki asiaa koskeva sääntely ei ole käytettävissä samanaikaisesti. Sääntelyn toimivuuden, mukaan lukien hallinnollisen taakan keventämisen, tulee toteutua myös *komission antamassa sääntelyssä*.

Suomi tukee komission pyrkimyksiä varmistaa, että kansalaiset ja yritykset saavat enemmän tietoa ja käytännön neuvoja EU-oikeuden soveltamisesta sekä erilaisista ongelmanratkaisukeinoista ja riitojen ratkaisumenetelmistä.

Kasvu ja kilpailukyky

Toimivat sisämarkkinat ja digitaalinen talous

EU:ssa on edelleen vahvistettava talouden kasvun edellytyksiä tehostamalla sisämarkkinoiden toimintaa. Tämä tapahtuu enenevässä määrin vahvistamalla *digitaalisen talouden* toimintaedellytyksiä. Suomi ajaa sisämarkkinoiden syventämistä myös erityisesti *palveluiden, tavaroiden, pääomamarkkinoiden ja energiaunionin* osalta. Sisämarkkinoiden toimivuuden varmistamiseksi Suomi pitää johdonmukaisesti esillä tarvetta tehostaa sovitun lainsäädännön ja päätösten toimeenpanoa.

Suomi vaikuttaa osaltaan siihen, että sisämarkkinastrategioiden sisältämät lainsäädäntöhankkeet saadaan viimeisteltyä vuoden 2018 kuluessa. Vuonna 2018 käsiteltäviin uusiin avauksiin kuuluvat tavaroiden sisämarkkinoiden sekä EU:n *yhtiöoikeuden* kehittämistoimet, joilla on merkitystä sisämarkkinoiden kehityksen ja erityisesti pk-yritysten rajat ylittävän toiminnan helpottamisen kannalta.

Nykyisillä toimenpiteillä vastataan kuitenkin vain osittain sisämarkkinoiden toimivuuteen liittyviin tarpeisiin. Suomi pitääkin tärkeänä keskustelun käynnistämistä sisämarkkinoiden kannalta tarpeellisesta jatkotyöstä.

Suomi jatkaa vaikuttamista siihen, että digitaalisten markkinoiden edistämiseksi luodaan laadukasta, digitaalisen talouden kasvun mahdollistavaa lainsäädäntöä. Olennaista on säännellä vain silloin, kun on todellinen sääntelyn tarve eikä mahdollinen horisontaalinen sääntely ole riittävää. Yhdenmukaisen sääntely-ympäristön luomiseksi tulee myös tarkastella mahdollisuutta keventää perinteisiin toimijoihin kohdistuvaa sääntelyä. Siltä osin kuin sääntely todetaan välttämättömäksi, sen tulee perustua kunnollisiin vaikutusarviointeihin.

Toimintamallien nopeassa muutoksessa on huolehdittava tehokkaista ja joustavista rakenteista siten, että esimerkiksi innovaatioille ja uuden teknologian käyttöönotolle ei muodostu esteitä. Esimerkiksi *tekoäly, robotisaatio ja massadatan hyödyntäminen* ovat ilmiöitä, joiden kasvu ja kehittyminen tulee mahdollistaa. *Alustatalous* liiketoimintamallina kasvaa yhä merkittävämpään rooliin arvonmuodostuksen näkökulmasta. Suomi jatkaa vaikuttamista siihen, että verkkoalustoihin kohdistuvan EU-lainsäädännön sijaan toimijoita kannustetaan ja ohjataan itsesääntelyn keinoin edistämään tasapuolisuutta alustoilla sovellettavissa käytännöissä ja käyttötavoissa.

EU tarvitsee digitaloutta, ja erityisesti tekoälyä ja alustataloutta, koskevan *pitkän tähtäimen vision ja toimintasuunnitelman*, joka identifioi tämän uuden kehityksen tuomia liiketoimintamahdollisuuksia ja vaikutuksia yhteiskuntaan ja työelämään.

Datan vapaan liikkuvuuden lisäämiseksi sisämarkkinoilla EU:ssa tulee määrittää yleiset datan hyödyntämistä edistävät periaatteet, jotka laitettaisiin täytäntöön ja huomioitaisiin kaikilla sektoreilla käynnissä olevissa kehitys- ja sääntelyhankkeissa. Uusia liiketoimintamalleja tulee mahdollistaa avointa dataa ja datan tietoturvallista käytettävyyttä lisäämällä ja liikkuvuutta sekä jakamista helpottamalla. Suomi edistää eri osapuolten oikeuksien ja vastuiden selvittämistä ja määrittelemistä dataa käsittelevissä arvoketjuissa.

Suomi pitää myös tärkeänä, että EU:ssa valmistellaan vuonna 2018 *uusi sähköisen oikeuden strategia*. Tämä tukisi osaltaan oikeudenhoidon palvelutason parantamista jäsenvaltioissa digitalisaation ja uuden teknologian avulla.

Komission syyskuussa julkaiseman *kyberturvallisuuden strategian päivityksen* kahta asetusehdotusta sekä toimenpide-esityksiä jatkovalmistellaan vuonna 2018. Suomi vaikuttaa siihen, että luottamus digitaalisia toimintatapoja kohtaan vahvistuu ja että kyberturvallisuuden yhteistyö vahvistaa myös turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Kyberturvalliset tuotteet ja palvelut tulee nähdä taloudellisena kasvualana, jossa Suomella on paljon mahdollisuuksia.

Teollisuuden murros ja kasvualat biotalous, kiertotalous ja terveysteknologia

EU:n teollisuuspolitiikan tulee tukea teollisuuden innovaatiovetoista uudistumista vanhojen teollisten rakenteiden tukemisen sijaan. Eurooppalaisen teollisuuden kilpailukyky turvataan osaltaan avoimella sääntöihin perustuvalla kauppapolitiikalla.

Suomi vaikuttaa teollisuutta uudistavien tekijöiden - digitalisaatio (tekoäly, alustatalous, *Internet of Things*), palvelut sekä uusiutuvat raaka-aineet ja resurssitehokkuus (bio- ja kiertotalous, cleantech) - sisällyttämiseksi EU:n *teollisuuspolitiikkaa* koskeviin linjauksiin.

EU:n *avaruusstrategian* toimeenpanossa Suomi painottaa erityisesti avaruuspohjaisten datasovellusten hyödyntämismahdollisuuksia. Avaruuteen liittyvillä ratkaisulla voidaan tukea monia EU:n toimintapolitiikkoja esimerkiksi muuttoliikkeen ja luonnonvarojen osalta. Avaruusalan kehittämisellä ja avaruussovelluksilla vastataan myös Suomelle tärkeän arktisen alueen kasvaviin vaatimuksiin muun muassa ilmastonmuutoksen ja avaruussään näkökulmasta. Suomi edistää aktiivisesti satelliittipalveluiden saatavuutta ja kattavuutta erityisesti arktisilla alueilla.

Suomi vaikuttaa, kansallisen strategiatyön pohjaltakin, EU:lle laadittavaan suunnitelmaan *tekoälyn* mahdollisuuksien varmistamiseksi. Tämä edellyttää muun muassa tutkimus- ja kehitystoiminnan, innovaatioiden, rahoituksen, osaamisen ja sääntely-ympäristön kehittämisen toimenpiteitä. Eurooppalaisen tekoälystrategian tulee rakentua vahvasti alusta- ja datavetoisen talouden edellytyksille. Nykyisen digitaalisia sisämarkkinoita koskevan strategian tehokas täytäntöönpano on perusedellytys tekoälyn kaltaisen teknologian käyttöönotolle.

Suomi edistää *hyvinvointiteknologian* kehitystä sekä uusia terveydenhuollon tietojärjestelmiin, digitaalisen terveyden ratkaisuihin, yksilölliseen terveydenhoitoon (*personalised medicine*) ja genomitiedon käyttöön (biopankit, rekisteritutkimus ja niihin liittyvät tietosuojakysymykset) perustuvia ratkaisuja.

Suomen johdonmukaisesti ajama EU:n *biotalousstrategian päivitys* on edennyt komission suunnitelmiin: esitystä päivityksestä odotetaan vuoden 2018 loppuun mennessä. Suomi kannattaa strategian toimenpiteiden laajentamista investointien ja biopohjaisten tuotteiden ja palveluiden markkinoiden edistämiseen. Keskeisinä osa-alueina tulisi olla etenkin tutkimus- ja kehitystoiminnan vahvistaminen (ml. pilotit ja lippulaivahankkeet), ekoinnovaatioiden ja teknologiaratkaisujen edistäminen muun muassa julkisilla hankinnoilla, äly- ja digitaalaratkaisut sekä resurssitehokas kestävien raaka-aineiden käyttö ja saatavuuden turvaaminen. Myös fossiilisten polttoaineiden kasvava korvaaminen uusiutuvilla käyttövoimilla ja biopohjaisilla polttoaineilla sekä metsäpohjaisten arvoketjujen ohella maatalouden, kalankasvatuksen, vesiluonnonvarojen sekä ekosysteemipalveluiden roolien vahvistaminen biotaloudessa on tärkeää. Strategiassa on tarpeen tunnistaa biotalouden kytkeytyminen maaseudun ja alueiden elinvoimaisuuteen, elinkeinoihin sekä tasapuolisiin kehitysmahdollisuuksiin.

Suomi pitää tärkeänä myös bio- ja kiertotalouden koherenssin edistämistä.

Nykyisen komission toimikauden aikana on tarkoitus antaa kaikki *kiertotalouspaketin* aloitteet. Erityisesti vuoden 2017 lopulla annettavaa ehdotusta, jossa tarkastellaan oikeudellisia, teknisiä ja käytännön pullonkauloja jäte-, kemikaali- ja tuotelainsäädännön haasteiden ratkaisemiseksi, pidetään tärkeänä. Lisäksi jo pari vuotta käsittelyssä olleista jätedirektiiviehdotuksista on pyrkimys saavuttaa sopu Euroopan parlamentin kanssa vuoden 2017 loppuun mennessä. Suomi vaikuttaa siihen, että komissio kiinnittäisi huomiota myös direktiivien toimeenpanoa tukevaan työhön ja erityisesti kierrätysasteiden laskentaa ja raportointia täsmentävien komission toimeenpanoasetusten valmisteluun.

Komission suunnittelee antavansa vuonna 2018 EU:n seitsemännessä ympäristöohjelmassa asetetun tavoitteen mukaisesti kiertotalouteen liittyvän *myrkytöntä ympäristöä koskevan strategian*. Suomi korostaa turvallisia materiaalikiertoja sekä kemikaalien kestäväää ja vastuullista käyttöä tuotannosta kulutukseen.

Suomi tukee komission pyrkimystä edistää eurooppalaisen *akkuteknologian ja -teollisuuden* kehittymistä osana uusia energiaratkaisuja sekä liikenteen vähähiilisyystavoitteita ja näkee tässä mahdollisuuden ja roolin Suomelle.

Tutkimus- ja innovaatiopolitiikka

Seuraavassa tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelmassa Suomi korostaa eurooppalaista lisäarvoa, monenkeskistä yhteistyötä ja toimien vaikuttavuutta. EU-rahoitusta tulee suunnata korkeatasoisiin eurooppalaista lisäarvoa tuottaviin hankkeisiin. Rahoituksen tulee täydentää, ei korvata kansallista tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitusta. EU:n tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen jakoperusteena tulee olla korkea laatu ja avoin kilpailu, ei kiintiöt tai aluekriteerit.

Tulevassa puiteohjelmassa esimerkiksi tekoälyn, robotiikan ja automaation kehittämisen, käyttöönoton ja soveltamisen mahdollistamiseen sekä alustatalouden toimintaedellytyksiin tulisi panostaa.

EU luo merkittävää lisäarvoa rahoittamalla puolustuksen tarpeista lähtevää tutkimusta. Suomi edellyttää riittävän rahoituksen varmistamista puolustustutkimukselle tulevassa rahoituskehityksessä.

Innovatiivisten pk-yritysten kasvun mahdollistaminen on merkittävä eurooppalainen haaste. Tässä tarkoituksessa tulevan puiteohjelman tulee tukea erityisesti läpimurtoinnovaatioita ja uusia markkinoita luovia innovaatioita sekä innovaatioiden tuotteistamista.

Suomella on tutkimus-, teknologia- ja innovaatio-osaamista kestävään kehityksen alalla, jonka merkitystä puiteohjelmassa tulisi vahvistaa.

Joustava ja tasa-arvoinen työelämä sekä sosiaalinen ulottuvuus

Unioni tarvitsee *sosiaalista Eurooppaa*, jossa kasvu ja hyvinvointi kuuluvat kaikille, jossa toteutuu sisämarkkinoiden oikeudenmukaisuus, jossa löydetään yhdessä vastauksia nuorisotyöttömyyden valtavaan ongelmaan ja jossa taistellaan yhdessä tasa-arvon toteutumiseksi työelämässä. On selvitetävä, miten sosiaalikeskeytykset voidaan ottaa laajemmin huomioon EU-päätöksenteossa. Eurooppalainen politiikka on myös välittämistä ja huolehtimista toinen toisistamme rajoista riippumatta. Se ei vaadi yhteistä sosiaaliturvaa eikä jäsenmaiden välisten tulonsiirtojen kasvattamista, vaan vahvaa ja oikeudenmukaista taloudenpitoa, jossa on tilaa työlle, korkeatasoiselle koulutukselle ja yrittämiselle.

Komissiolta odotetaan alkuvuodesta 2018 *aloitetta Euroopan työviranomaisen perustamisesta*. Rajat ylittävä yhteistyö liikkuvuuden edistämiseksi sekä pimeän työn ja väärinkäytösten torjumiseksi kuuluu Suomen keskeisiin prioriteetteihin. On kuitenkin tärkeää, että uuden elimen käynnistämällä saadaan aikaan lisäarvoa. Olemassa olevien toimien kehittämisellä tulee varmistaa, että kokonaiskustannukset eivät nouse eikä päällekkäistä työtä ryhdytä tekemään. Uuden viranomaisen toiminta ei saa myöskään johtaa kansallisten viranomaisten toimivaltuuksien supistumiseen.

Työsuhteen todentamisdirektiivin uudistamisesta on käynnistetty Euroopan tason työmarkkinajärjestöjen kuuleminen. Suomi pitää tärkeänä, että todentamisdirektiivi ei jäykistä tarpeettomasti työnantajan mahdollisuuksia päättää työn teettämisen ajankohdista ottaen huomioon työvoiman tarve. Työllisyydenkin kannalta on tärkeää, että työnantaja voi tarvittaessa tarjota joustavasti myös lyhytaikaisia työrupeamia.

Komissiolta odotetaan myös *ehdotusta yhteisestä eurooppalaisesta sosiaaliturvatunnuksesta*. Tämä voisi edesauttaa maiden välillä sosiaaliturvajärjestelmästä toiseen siirtyvien henkilöiden ja heidän oikeuksien tunnistamista ja siten eri maissa työskentelevien ja asuvien EU-kansalaisten arkea sekä samalla vähentää virheitä, päällekkäistä vakuuttamista, sosiaaliturvan ulkopuolelle jäämistä ja väärinkäytöksiä. Aloite on kuitenkin hallinnollisesti haastava. Jäsenvaltioiden henkilötunnukset ja sosiaaliturvatunnukset ovat hyvin erilaisia, ja useimmissa maissa on useita tunnuksia eri sektoreille.

Suomi pitää tärkeänä, että EU-tasolla jatketaan toimia *työelämän tasa-arvon ja samapalkkaisuuden* toteuttamiseksi muun muassa komission samapalkkaisuusohjelman (2017–2019) pohjalta.

Koulutus ja kulttuuri

Koulutusjärjestelmien kehittäminen edellyttää vastaamista *tulevaisuuden osaamistarpeisiin*. Esimerkiksi tekoäly tulisi huomioida koulutuksessa ja koulutusalan yhteistyössä, jotta Eurooppa voi olla edelläkävijä sillä sektorilla.

Suomi odottaa komissiolta nykyisen kaltaisen, integroidun koulutus-, nuoriso- ja liikunta-alat kattavan apurahapohjaisen *Erasmus+ -ohjelman* jatkoa koskevaa ehdotusta vuonna 2018. Ohjelman rahoitus tulee turvata myös tulevilla rahoituskehyskaudella. Digitaalisuuden tulee jatkossa olla yhä kiinteämpi osa ohjelmaa.

Myös kulttuurialan *Luova Eurooppa -ohjelman* jatkoa koskevaa ehdotusta odotetaan vuonna 2018. Suomi pitää tärkeänä, että uusi ohjelma jatkaa nykyisen ohjelman periaatteita, joita ovat innovatiivisen kansainvälisen toiminnan tukeminen, alan osaamisen, tietojen ja käytäntöjen jakaminen sekä pyrkimys edelleen keventää ja yksinkertaistaa ohjelman hallintoa hakijoiden suuntaan. Ohjelma tulee säilyttää avoimena ja myös pienille luovan alan toimijoille suunnattuna.

Avoin ja sääntöpohjainen kauppajärjestelmä

Suomen tavoitteena on EU:n yhteisen kauppapolitiikan vahvistaminen. Suomi edistää avointa ja sääntöihin perustuvaa kauppajärjestelmää, globaalien arvoketjujen huomioimista kauppapolitiikassa sekä sovittujen sääntöjen ja sitoumusten tehokasta toimeenpanoa. EU:n yhteinen kauppapolitiikka luo jäsenmaiden taloudellisten ulkosuhteiden toimintaedellytykset. Suomen tavoitteena on vahvistaa EU:n samanmielisten maiden ryhmän yhteistyötä protektionismin vastustamisessa.

Maailman kauppajärjestön WTO:n toimivuuden ja sen puitteissa käytävien kauppaneuvottelujen edistäminen sekä kaupan vapauttaminen ovat tärkeitä tavoitteita. Suomi osallistuu aktiivisesti EU:ssa käytävään keskusteluun WTO:n mahdollisesta uudesta agendasta ja tukee kesken olevien useammanvälisten neuvotteluprosessien loppuunsaattamista mahdollisimman pikaisesti. Lisäksi Suomi vaikuttaa EU-yhteistyössä siihen, että EU:n kauppapoliittisia instrumentteja koskeva lainsäädäntö ja sen soveltaminen ovat WTO-sääntöjen mukaisia ja että ne huomioivat globaaleissa arvoketjussa toimivien suomalaisyritysten intressit.

Suomi jatkaa tiivistä yhteistyötä Euroopan komission kanssa *Venäjää* koskevissa kaupallistaloudellisissa kysymyksissä mukaan lukien WTO-sitoumusten toimeenpano.

Suomi tukee EU:n kahdenvälisen ja alueellisen kauppasopimusneuvotteluagendan edistämistä ja laajentamista eri maiden kanssa sekä Singapore-sopimusta koskevan EU-tuomioistuimen päätöksen pohjalta tehtävää *vapaakauppasopimusten jakamista EU- ja sekasopimuksiin*. Suomen tavoitteena on myös kestävä kehitys koskevien velvoitteiden tehokkaampi toimeenpano kauppasopimuksissa.

Yhdysvallat ja EU ovat toistensa tärkeimmät kauppakumppanit. Transatlanttisten kauppasuhteiden ja vapaakaupan tulee olla EU:n keskeisiä prioriteetteja.

EU-*Meksiko*- ja EU-*Mercosur*-neuvotteluja tulee edistää tiiviissä tahdissa.

Lisäksi kauppaneuvotteluiden *ASEAN-maiden* kanssa tulisi edistyä merkittävästi vuonna 2018.

Suomi vaikuttaa EU:ssa siihen, että neuvotteluprosessien ohella valmiit sopimukset saadaan voimaan mahdollisimman pian, jotta eurooppalaiset yritykset voivat hyödyntää sopimuksia. *Japanin, Singaporen ja Vietnamin* kauppasopimusten pikainen voimaansaattaminen on keskeistä.

Suomi pitää tärkeänä EU:n *kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa koskevan asetuksen muutosprosessia*. Yhtenä uhkana prosessissa on eurooppalaisten yritysten kilpailuaseman heikkeneminen ja siten esimerkiksi yksityissektorin kyberosaamisen yhä selvempi jääminen ja siirtyminen EU:n ulkopuolelle. Suomi pyrkii estämään tai ainakin lieventämään tällaista kehitystä.

Talous- ja rahaliitto (EMU)

Komissio aikoo antaa tarkempia ehdotuksia joulukuussa 2017 talous- ja rahaliiton kehittämistä. Esitykset koskevat ainakin Euroopan vakausmekanismin (EVM) muuttamista eurooppalaiseksi valuuttarahastoksi, eurobudjetin/pääluokan luomista osaksi rahoituskehystä, EU:n valtiovarainministerin tehtävän perustamista, pankkiunionin loppuunsaattamista sekä *sopimuksen EMU:n vakaudesta, yhteensovittamisesta, ohjauksesta ja hallinnasta (nk. fiscal compact)* saattamista osaksi EU-lainsäädäntöä. Lisäksi komissio jatkaa työtään eurobondien kehittämiseksi. EMU:n kehittämistä käsitellään joulukuussa päämiesten kesken laajennetussa euroalueen huippukokouksessa. Varsinaisia isompia päätöksiä on suunniteltu kesäkuun 2018 Eurooppa-neuvostoon.

Suomi on talous- ja rahaliiton jäsenenä sitoutunut edistämään euroalueen vakautta. Tavoitteena on sääntöperusteinen ja toimiva euroalue, jossa jokaisella jäsenvaltiolla itsellään on ensisijainen vastuu omasta talouspolitiikastaan. Samoin jokainen jäsenvaltio vastaa itse veloistaan.

Suomi osallistuu aktiivisesti markkinatalouden peruseriaatteisiin ja sijoittajavastuuseen nojaavaan EMU:n kehitysohjelmaan. Suomi korostaa EMU:n kehitystyössä markkinakurin ja jäsenmaiden oman vastuun merkitystä. Suomi ei tue sellaisia talous- ja rahaliittoa tukevia uudistuksia, jotka lisäävät jäsenmaiden yhteisvastuuta. Ensisijaisesti tulee taata EMU:n sääntöjen noudattaminen ja jo käsitellyssä olevien kehittämishankkeiden toteuttaminen.

Osana EMU:n vakauden lisäämistä ja toiminnan parantamista Suomi voi tukea monivuotisen rahoituskehityksen ja EU-budjetin kehittämistä siten, että euroalueen mahdolliset erityistarpeet tulisivat aiempaa paremmin huomioiduiksi. Paremmin kohdistettu, jäsenmaiden lähentymistä edistävä ja määrältään maltillinen sekä *selkeästi rajattu rahoitus euroalueen erityistarpeisiin EU-budjetissa* voi olla joissakin tilanteissa hyödyllistä. Tällaiset erityistarpeet voisivat koskea esimerkiksi kilpailukyvyn ja rakenneuudistusten

edistämistä, nuorisotyöttömyyden vähentämistä tai pankkiunionin varautumisjärjestelyä. Tarvittava rahoitus tulisi pääosin järjestää uudelleenkohdentamalla jo olemassa olevaa EU-rahoitusta. EU-budjetin hyödyntämisellä vältettäisiin uusien instituutioiden luominen pelkästään euromaille ja siten tarpeetonta eriytymistä ja vastakkainasettelua unionissa. Suomen nettomaksuosuuden täytyy kuitenkin pysyä kohtuullisena ja oikeudenmukaisena.

Suomen näkemyksen mukaan euroalueelle ei ole tarvetta perustaa *uusia makrotaloudellisia vakautusjärjestelyitä* suhdanteiden tasaamiseksi, kuten yhteiseurooppalaista työttömyysvakuutusta tai pahan päivän rahastoa. Tällaisia järjestelyitä ei voitaisi toteuttaa reilulta pohjalta, niiden tosiasiallinen hyöty olisi vaatimaton ja vaarana olisi järjestelyiden muuttuminen pysyviksi tulonsiirroiksi jäsenmaiden välillä.

Suomi myös katsoo, ettei ole perusteita luoda *erillistä eurobudjettia* nykyisten vakiintuneiden unionin instituutioiden rinnalle.

Suomi ei näe tarvetta eikä perusteita luoda uutta toimielintä *euroalueen valtiovarainministerin tai valtiovarainministeriön* muodossa, vaan katsoo nykyisten instituutioiden olevan riittäviä.

Pankki- ja pääomamarkkinoiden kautta tapahtuva tehokas riskien hajauttaminen on keskeistä EMU:n vakauden ja *no bail out* -periaatteen uskottavuuden kannalta. Siksi Suomi pitää tässä vaiheessa *pankkiunionin* loppuunsaattamista ja *pääomamarkkinaunionin* edistämistä päätavoitteina EMU:n kehittämisessä.

Suomi pitää erityisen tärkeänä pankkien vakavaraisuussäntelyn muuttamista valtoriskien osalta paremmin todellisia riskejä vastaaviksi. Tässä asiassa tulisi edetä eurooppalaisessa lainsäädännössä, vaikka globaalisti sääntely ei etenisikään yhtä nopeasti, sillä euroalueen erityispiirteiden vuoksi pankkien ja valtioiden kohtalonyhteyden katkaiseminen on välttämätöntä. Myös pääomamarkkinaunionin roolia riskienjaossa tulisi tehostaa tässä yhteydessä.

Muita tärkeitä riskien vähentämisen toimia ovat järjestämättömien luottojen määrän selvä alentaminen sekä pankkisektorin pääomapohjan ja yleisen riskinkantokyvyn vahvistaminen tavalla, joka tosiasiallisesti mahdollistaa sijoittajavastuun soveltamisen ongelmatilanteissa. Suomi edellyttää, että tulee luopua nopeasti sijoittajavastuuseen kohdistuvista kriisiajan poikkeussäännöksistä ja siirtyä pankkiunionin periaatteiden mukaiseen täysimääräiseen sijoittajanvastuun soveltamiseen. Konkreettisen ja selvästi todennetun pankkisektorin merkittävän riskien vähentämisen ja tasaamisen jälkeen on mahdollista edetä kohti *yhteistä talletussuojaa* ja *kriisinratkaisurahaston pysyvää varautumisjärjestelyä*.

Suomi suhtautuu myönteisesti *Euroopan vakausmekanismin kehittämiseen*. Euroopan vakausmekanismin tukirahoitus tulee olla käytettävissä vain, jos lainanottajan velkakestävyys on ensin varmistettu, tarvittaessa sijoittajavastuuta hyödyntäen. Euroopan vakausmekanismille tulee luoda

riippumattomat edellytykset ottaa vastuu sopeutusohjelmien sisällöstä sekä niihin liittyvästä velkakestävyysanalyysistä. Euroopan vakausmekanismin tulisi myös saada tarvittaessa rooli velkajärjestelymenettelyiden hallinnoijana ja koordinoijana.

Suomi tukee valtioiden *velkajärjestelymenettelyiden* luomista euroalueelle ja osaksi talous- ja rahaliittoa. Jäsenvaltion velkajärjestelyn hallittu suorittaminen edellyttää, että sille on luotu toimivat menettelyt, maan pankkisektori on hyvin pääomitetty eikä pankkisektorilla ole ylisuuria altistumia kotivaltiolleen. Suomi korostaa velkajärjestelymenettelyn valmistelun huolellisuutta sekä riittäviä siirtymäaikoja, jotta vältetään vakavilta markkinahäiriöiltä.

Kriisiaikojen ulkopuolella Euroopan vakausmekanismin asiantuntemusta voidaan hyödyntää ja ylläpitää muun muassa tarjoamalla teknistä apua jäsenvaltioiden talousuudistusten tukemiseen.

Suomi ei näe tarvetta Euroopan vakausmekanismin pääomarakenteen muuttamiselle tai Euroopan vakausmekanismin siirtämiselle osaksi Euroopan unionin oikeudellista kehikkoa. Euroopan vakausmekanismeissa tehtävät merkittävät päätökset, kuten hallintoneuvoston päätökset, tulee tehdä yksimielisesti. Suomi korostaa, että päätösvallan ja vastuun tulee olla mahdollisimman lähellä toisiaan. Edellä kuvattujen reunaehtojen puitteissa Suomi on valmis tutkimaan Euroopan vakausmekanismeja koskevia uudistuksia ja harkitsemaan näiden reunaehtojen pohjalta ja täyttyessä *eurooppalaisen valuuttarahaston* muodostamista.

Tuleva monivuotinen rahoituskehys (2021-)

Komissio ilmoituksen mukaan tuleva rahoituskehys ehdotus (MFF) annetaan toukokuussa 2018, puoli vuotta tavanomaista myöhemmin. Tästä käynnistyy muodollinen neuvotteluprosessi, joka neuvostossa päättyy Eurooppa-neuvoston yksimieliseen päätökseen. Arviot neuvottelujen päättymisajankohdasta vaihtelevat kevään ja loppuvuoden 2019 välillä. Poliittinen keskustelu käynnistyy alkuvuodesta 2018, kun päämiehet keskustelevat tulevan rahoituskehyn painopisteistä helmikuun epävirallisessa kokouksessaan.

Tulevista rahoituskehysneuvotteluista odotetaan aiempaa monimutkaisempia. Rahoituskehyksessä tulee ottaa samanaikaisesti huomioon sekä ajankohtaisiin haasteisiin vastaaminen että Ison-Britannian erosta aiheutuva paine alentaa kehyn kokonaistasoa.

Komission tuleva ehdotus voi poiketa rakenteellisesti huomattavastikin nykyisestä rahoituskehyksestä. Komission alustavissa kaavailuissa yhtenä vaihtoehtona on ollut, että kasvua ja investointeja tukevia välineitä voitaisiin tarkastella yhtenä toisiaan täydentävänä kokonaisuutena. Tämä olisi vastaus kritiikkiin, jota on kohdistettu nykyisen rahoituskehyn hajanaisuuteen.

Myös EMU:n kehittämiseen kohdistuva poliittinen paine voi heijastua tulevaan rahoituskehyskehyskehtokseen. Muun muassa komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker on nostanut esiin ajatuksen, että tulevassa rahoituskehyskehyskehtoksessä euroalueelle olisi oma erillinen budjettikohta.

Hallitusohjelman mukaisesti seuraavissa rahoituskehysneuvotteluissa on noudatettava tiukkaa budjettikuria ja huolehdittava, että Suomen nettomaksuosuus on kohtuullinen ja oikeudenmukainen ja siinä huomioidaan Suomen taloustilanne.

Suomen lähtökohta on, että Ison-Britannian ero huomioidaan täysimääräisesti rahoituskehyskehyskehtoksen kokonaistasossa.

Rahoituskehyskehyskehtoksen tulee jatkossakin tukea talouskasvua, työllisyyttä ja osaamista. Tämän vuoksi *tutkimus- kehitys- ja innovaatorahoituksen* tulee asettua nykyistä suhteellisesti korkeammalle tasolle. Suomi tavoittelee suhteellisesti korkeampaa saantoa tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta. Rahoituksen kohdentumisen perustuessa avoimeen kilpailuun voidaan jäsenmaakohtaiseen saantoon vaikuttaa lähinnä sisällöllisillä painotuksilla ja rahoitusehdoilla.

Verkkojen Eurooppa -välineeseen olisi valtiontaloudellisesti tarkoituksenmukaista kohdentaa tulevaisuudessa nykyistä vähemmän rahoitusta. Tulevissa neuvotteluissa tilanteessa, jossa Verkkojen Eurooppa -välineen kokonaistaso on alentunut, Suomi tavoittelee suhteellisesti korkeampaa saantoa.

Alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle *koheesiorahoitukselle* vähenee. Tällä viittaamme siihen, että nykykriteerien puitteissa BKT-tasoltaan köyhimpien alueiden koheesiotuen tarve vähenee tulevalla rahoituskaudella.

Suomi tavoittelee suhteellisesti korkeampaa koheesipolitiikan saantoa. Näin ollen koheesipolitiikan rahoituksen kriteerejä ehtoja ja niiden painotuksia tulisi muuttaa tukemaan entistä tehokkaammin kasvua lisäävien rakenneuudistusten toteuttamista ja muuttoliikkeeseen vastaamista.

EU-rahoitus maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen tulee pitää niille asetettujen tavoitteiden edellyttämällä tasolla. Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuuden osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet maatalouden harjoittamiselle ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenmaihiin. Nykyisellään maaseudun kehittämisrahoituksella on suuri merkitys Suomen nettomaksuasemaan saantomme ylittäessä selvästi maksuosuutemme.

Rahoituksen tulee vastata paremmin ajankohtaisia tarpeita erityisesti muuttoliikettä ja puolustusyhteistyötä.

Muuttoliikkeen lisärahoitusta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti käyttäen budjetin eri otsakkeita. Suomen näkemyksen mukaan koheesiorahoitusta tulisi suunnata nykyistä enemmän muuttoliikerahoitukseen. Suomi vaikuttaa

määrätietoisesti siihen, että EU:n kehitysrahoitusta kohdennetaan myös seuraavalla EU:n rahoituskehyskaudella nykyistä enemmän muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttamiseen erityisesti Afrikassa ja Lähi-idässä.

Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että lisätään EU-budjetin kautta *puolustusyhteistyöhön* kanavoitavan rahoituksen määrää. EU luo merkittävää lisäarvoa rahoittamalla puolustuksen tarpeista lähtevää tutkimusta. Suomi edellyttääkin riittävän rahoituksen varmistamista *puolustustutkimukselle* tulevassa rahoituskehyksessä.

Nykyisten ja uusien rahoitustarpeiden osalta joudutaan arvioimaan varojen uudelleen kohdentamista rahoituskehysten kokonaistason laskiessa.

Suomi pitää tärkeänä, että uuden rahoituskehysten sisälle varataan riittävästi *joustovaraa* käytettäväksi myöhemmin yhdessä sovittaviin *ennakoimattomiin menoihin*. Näin vältetään rahoituskehysten ulkopuolisten erityisrahastojen käyttöalan laajentaminen, koon kasvattaminen ja uusien perustaminen sekä uusien EU-budjetin erityisvälineiden luominen.

EU:n rahoitusta tulisi entistä vahvemmin *ehdollistaa*. Etenkin koheesiorahoitusta tulisi ohjata ennakkoehdoin ja ehdollisuuden periaate huomioiden, koskien muun muassa maahanmuuttoa.

Suomi kannattaa omien varojen uudistamista ensisijaisesti nykyisiä *omia varoja* kehittämällä. Unionille ei tule antaa suoraa verotusoikeutta. Tavoitteena on mahdollisimman läpinäkyvä, oikeudenmukainen ja hallinnollisesti kustannustehokas järjestelmä, joka ei lisäisi Suomen taakkaa. Nykyisillä *maksualennusjärjestelyillä* on huomattava vaikutus Suomen maksujen määrään. Suomen ensisijaisena tavoitteena on maksualennuksista luopuminen.

Nykyisin kasvua ja investointia tukevat *rahoitusvälineet* muodostavat vaikeaselkoisen ja hajanaisen kokonaisuuden. Komission suunnitelma analysoida nykyjärjestelmää on kannatettava. Välineiden vaikuttavuutta tulisi parantaa kehittämällä rahoitusvälineiden keskinäisiä synergiaetuja.

Koheesiopolitiikka

Komissio antaa *esitykset koheesiopolitiikan rahoittamisesta vuoden 2020 jälkeiselle kehyskaudelle* vuoden 2018 toukokuussa ja *lainsäädäntöesitykset* kesällä 2018. Koheesiopolitiikan uudistamista tulevalle rahoituskehyskaudelle tulee tarkastella koko rahoituskehyskokonaisuuden ja Suomen rahoituskehysvaikuttamista koskevien linjausten valossa.

Alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee. Tällä viittaamme siihen, että nykykriteerien puitteissa BKT-tasoltaan köyhimpien alueiden koheesiotuen tarve vähenee tulevalla rahoituskaudella.

Suomi tavoittelee suhteellisesti korkeampaa koheesiopolitiikan saantoa. Näin ollen koheesiopolitiikan rahoituksen kriteerejä, ehtoja ja niiden painotuksia

tulisi muuttaa tukemaan entistä tehokkaammin kasvua lisäävien rakenneuudistusten toteuttamista ja muuttoliikkeeseen vastaamista. Riittävän perusrahoituksen lisäksi Suomen liittymissopimuksessa mainittu Itä- ja Pohjois-Suomen harvan asutuksen erityisasema turvataan. Myös muut erityispiirteet, kuten Itämeri, arktisuus ja Venäjän raja-alue tulee huomioida rahoituksessa.

Suomi tukee siirtymistä entistä tulosperusteisempaan koheesiopolitiikkaan. Koheesiopolitiikan sisällä tarvitaan kuitenkin rahojen tarkoituksenmukaisen käytön ja kohdentamisen tehostamista. Suomen tavoitteena on, että koheesiorahoituksen jakosääntöjä ja ennakkoehtoja muutetaan tukemaan entistä tehokkaammin kasvua lisäävien rakenneuudistusten toteuttamista ja innovaatiolähtöisen talouden kehitystä. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi toimivaltaisissa ministeriöissä yksilöidään konkreettisia keinoja ja välineitä, joilla tulevan koheesiorahoituksen painopistettä muutetaan entisestään kasvua, työllisyyttä ja osaamista tukevaan suuntaan.

Suomen näkemyksen mukaan koheesiovaroja tulisi suunnata nykyistä enemmän muuttoliikerahoitukseen. Koheesiorahoituksen jakokriteerejä ja koheesiopolitiikan sisällöllisiä painopisteitä uudistamalla voitaisiin osaltaan vahvistaa muuttoliikerahoitusta. Toimivaltaisissa ministeriöissä laaditaan viivytyksettä kattava esitys keinoista, joilla koheesiovaroja tulevissa rahoituskehyksissä kohdennettaisiin muuttoliikkeen hallintaan Suomen kannalta mahdollisimman edullisella tavalla.

Koheesiorahoituksessa tavoitteena tulee lisäksi olla EU-rahoituksen osuuden vähentäminen ja kansallisen omarahoitusosuuden kasvattaminen. Koheesiorahoitukseen tulisi aina sisällyttää kansallinen omarahoitusosuus.

Myös koheesiopolitiikan yhteensopivuutta muiden EU-ohjelmien ja -rahastojen kanssa tulee parantaa.

Koheesiopolitiikan hallinnointia tulee yksinkertaistaa ja rahastojen välisiä sääntöjä yhdenmukaistaa.

Maatalouspolitiikan uudistus

Komission *ehdotuksia yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksesta* odotetaan loppuvuonna 2018. Yhteistä maatalouspolitiikkaa uudistettaessa tulee huomioida uuteen rahoituskehykseen kohdistuvat paineet ja kokonaistason aleneminen Ison-Britannian EU-eron seurauksena.

EU:n yhteinen rahoitus on tarpeen, jotta EU voi vastata maatalouden haasteisiin, esimerkiksi maataloustuotannon kannattavuuden parantamiseen, ympäristönsuojeluun, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja siihen sopeutumiseen, bioenergian tuotantoon ja maaseutualueiden elinvoimaisuuden ylläpitämiseen sekä sisämarkkinoiden toiminnan turvaamiseen. EU-rahoitus maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen tulee pitää niille asetettujen tavoitteiden edellyttämällä tasolla. Maaseudun kehittämisrahoituksella on suuri merkitys

Suomen nettomaksuasemaan saantomme ylittäessä selvästi maksuosuutemme.

Maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenmaissa, ja hallitus kiinnittää erityistä huomiota suomalaisen ruuantuotannon tulevaisuuden turvaamiseen.

Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuuden osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet maatalouden harjoittamiselle ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenmaihiin.

On tärkeää, että toimintaedellytysten niin vaatiessa maataloutta on jatkossakin mahdollista tukea myös kansallisesti.

Suomen tavoitteena on, että tulevalla kaudella EU:n maatalouspolitiikan toimeenpanoa huomattavasti yksinkertaistetaan. Niin kuluvalla kaudella kuin tulevalla rahoituskehyskaudella Suomen tavoitteena on sääntelyn yksinkertaistaminen ja täydentävien ehtojen sisällön ja prosessin kehittäminen. Komission tulisi aloittaa tukioikeuksista luopumisen arviointi, yhtenäistää ja kohtuullistaa valvonta- ja seuraamusjärjestelmää sekä vähentää riskikartoituksen perusteella paikan päällä tehtäviä valvontoja.

Komissio aikoo alkuvuodesta 2018 esittää toimia *elintarvikeketjun toiminnan parantamiseksi*. Suomi näkee tärkeänä kehittää paremmin toimivaa elintarvikeketjua. On tärkeää kehittää maanviljelijöiden neuvotteluvoimaa ja puuttua epäterveisiin kauppatapoihin, jotta he voivat saada oikeudenmukaisen osan ketjun arvonnisästä. Kilpailun sääntöjä täytyy selkeyttää maanviljelijöiden yhteistyön helpottamiseksi markkinoilla. Suomi kannattaa ruoan alkuperätiedon selkeyden ja saatavuuden parantamista, koska kuluttajat pitävät elintarvikkeiden alkuperätietoja tärkeinä.

Komissio antaa asetusehdotuksen *EU:n meri- ja kalatalousrahaston* vuonna 2021 alkavasta ohjelmakaudesta vuoden 2018 aikana. Suomen keskeisimpinä tavoitteina ovat rahaston hallinnointijärjestelmän yksinkertaistaminen, tuen saajaan kohdistuvan byrokratian vähentäminen ja paremmat mahdollisuudet tukea alan kilpailukyvyn parantumista. Suomelle tärkeää ovat myös kansallisten erityispiirteiden huomioon ottaminen, kalavarojen tilan parantaminen sekä kansallisen meripolitiikan, EU-tiedonkeruun ja kalastuksen valvonnan rahoituksen jatkumisen turvaaminen.

Ilmasto ja puhdas energia

EU:n ilmastopolitiikan kannalta merkittävimpien ilmasto- ja energia-alan lainsäädäntöehdotusten kuten *päästökauppadirektiivin, taakanjako- ja LULUCF-asetusten* käsittelyssä ollaan epävirallisissa kolmikantaneuvotteluissa, ja yhteisymmärrys saavutetaan todennäköisesti jo vuoden 2017 lopulla. Suomi pyrkii siihen, että EU etenisi 2030-ilmastopakettia koskevilla neuvotteluilla mahdollisimman nopeasti ja että saataisiin aikaan sopu, jonka avulla EU voi panna ripeästi toimeen Pariisin sopimuksen mukaiset sitoumuksensa. Suomi

vaikuttaa siihen, että Euroopan parlamentin kanssa käytävissä neuvotteluissa saavutettaisiin Suomen kannalta hyvä kompromissi erityisesti LULUCF-asetuksen osalta.

Pariisin osapuolikokouksessa vuodelle 2018 sovitun dialogin päästövähennysten kokonaistasosta tulee toteutua riittävän kunnianhimoisena. Komission tulisi alkaa vuonna 2018 valmistella ilmastopoliittisen osapuolilta vuoteen 2020 mennessä pyydettyä *pitkän aikavälin strategiaa vähäpäästöisestä kehityksestä*.

Lisäksi Suomi vaikuttaa aktiivisesti komission uusiin ilmastopoliittisiin linjauksiin ja päätöksentekoon EU:n neuvostossa ja Eurooppa-neuvostossa.

Puhtaan energian paketin lakialoitteiden käsittely jatkuu tiiviinä vuonna 2018. Komission ehdotus uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energiakäytön edistämiseksi (*RED II*) luo puitteet uusiutuvan energian edistämiseksi Suomessa, mikä vaikuttaa kansallisten energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen ja kustannuksiin. Suomen kannalta erityisen tärkeitä ovat liikennesektorin toimien ja bioenergian kestävyyttä koskevat ehdotukset, joilla on merkittävä rooli Suomen päästötavoitteiden täyttämiseksi.

Toinen prioriteeteista Suomelle on *sähkömarkkinamalliuudistus*. Suomi kannattaa tavoitetta saattaa asiakas sähkömarkkinoiden keskiöön ja edistää markkinaehtoisia toimintatapoja. Sen sijaan ehdotukset kapasiteettimekanismeille ehdotetusta päästökatoista sekä kantaverkkoyhtiöiltä poistetusta oikeudesta omistaa reservilaitoksia vaativat yhä vaikuttamista.

Hallintomalliasetuksella luodaan uusi EU:n energiapolitiikan suunnittelu- ja raportointimenettely jäsenvaltioiden ja komission välille. Lähes kaikki jäsenmaat Suomi mukaan lukien jakavat huolen hallintomallin mukaisen sitovan energia- ja ilmastosuunnitelman tekemiseen liittyvistä menettelyistä sekä siihen liittyvästä edistymisraportoinnista.

Päästöoikeuksien ilmaisjakosääntöjen päälinjat määritellään kautta 2021–2030 varten uudistetussa päästökauppadirektiivissä. Hiilivuotoluettelo ja vertailuarvojen määrittelyä koskevien delegeoitujen ja täytäntöönpanosäädösten valmistelu alkaa, kun direktiivistä on päästy sopuun. Suomelle on tärkeää, että merkittävälle hiilivuodon riskille altis energiaintensiivinen vientiteollisuus on jatkossakin sisällytettynä hiilivuotoluetteloon.

Liikenne palveluna

Euroopan komission toukokuinen pitkän tähtäimen strategia *”Eurooppa liikkeellä”* antaa tilannekuvan liikenteen murroksesta ja autovalmistuksen arvoketjujen muutoksesta. Komission ehdotukset annetaan kolmessa osassa

vuosien 2017 ja 2018 aikana. Tämän *maantieliikennepaketin* ensimmäisen osan käsittely on kesken ja jatkuu ensi vuonna.

Suomi jatkaa pitkäjänteistä vaikuttamista, jotta tavoitteet ympäristöystävällisyyden, digitalisaation, uusien palveluiden, tiedon ja automaation edistämiseksi ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi liikenne- ja viestintäsektorilla toteutuvat. Suomen rooli korostuu edelläkävijämaana, joka voi näyttää esimerkkiä uusien ratkaisujen ja valittujen politiikkatoimien toteuttajana. Liikenne palveluna -toimintatavan pioneerina Suomi edistää EU:n laajuisen käyttäjälähtöisen, älykkäitä ratkaisuja hyödyntävän multimodaalin liikenteen palvelumarkkinan syntymistä. Tavoitteena on muun muassa liikenteen *roaming* eli palvelujen käyttäminen joustavasti rajojen yli. EU-tasolla tulee edistää tämän mahdollistavan lainsäädäntökehikön luomista, ensisijassa poistamalla lainsäädännölliset esteet. Julkisia palveluita tarjotaan siellä, missä markkinoilla syntyvät palvelut eivät ole riittäviä.

Uutena painopisteenä tulee nostaa esille aiempaa voimakkaammin logistiikan digitalisaation ja automaation mahdollisuudet kilpailukyvyllä. Eri kulkumuotojen sekä rahdin ja henkilöiden kuljetusketjujen yhteentoimivuus edellyttää avointa ja kilpailtua markkinaa. EU:n rahoitusta tulee suunnata tukemaan uusien ratkaisujen kehittämistä.

Liikenteen kasvihuonekaasujen vähentämisessä keinoina ovat koko liikennejärjestelmän tehokkuuden lisääminen digitalisaatiota hyödyntämällä, ajoneuvojen energiatehokkuuden parantaminen sekä siirtyminen puhtaisiin käyttövoimiin, mukana lukien biopolttoaineet.

Liikenneverkon osalta Suomen tavoitteena on jatkaa Pohjanmeri-Itämeri-ydinverkkokäytävää Helsingistä Tornioon. Näin Suomi voisi parantaa saantoaan EU:n liikenne- ja rahoituksesta ja tukea arktisten alueiden potentiaalinen hyödyntämistä.

Terrorismin ja rajat ylittävän vakavan rikollisuuden torjunta

EU on Suomelle tärkeä turvallisuusyhteisö. Terrori-iskujen ja terrorismin uhan torjuminen edellyttävät yhteisiä toimia EU:n tasolla. On olennaista kyetä suojelemaan kansalaisia muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Terrorismin torjunta vaatii saumatonta yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Sisäisten ja ulkoisten terrorismin torjunnan toimien koordinaatiota on vahvistettava. Terrorismin vastaisessa toiminnassa on kunnioitettava perus- ja ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltioperiaatetta.

EU:n ulkosuhteissa on tehostettava terrorismin vastaista toimintaa mukaan lukien asevalvonnan, kriisinhallinnan ja strategisen viestinnän keinot. Uhkarvioiden pohjalta kohdennettu yhteistyö kumppanimaiden ja kansainvälisten järjestöjen tai yhteenliittymien kanssa on keskeistä.

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin torjunta on yksi terrorismin vastaisen toiminnan kulmakivistä.

Suomi pitää *tietojenvaihdon tehostamista* EU:ssa ja *EU-tason tietojärjestelmien ja niiden käytön kehittämistä* tärkeinä sekä kansallisen että EU:n sisäisen turvallisuuden parantamiseksi. Terrorismin ja rajat ylittävän vakavan rikollisuuden torjunnassa oikea-aikaisen ja relevantin tiedon saanti, käsittely ja analysointi ovat välttämättömiä. Jäsenvaltioiden tulee edelleen tehostaa toimivaltaisten viranomaisten tiedon toimittamista Europolille ja Eurojustille ja hyödyntää aktiivisesti EU-virastojen rakenteisiin luotua keinovalikoimaa. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välinen saumaton ja sujuva yhteistyö on entistä keskeisempää.

Oikeus- ja sisäasioiden sektorin tietojärjestelmiä tulee käyttää voimassa olevan lainsäädännön mahdollistamalla tavalla täysimääräisesti. Uusia tietojärjestelmiä perustettaessa tulee varmistaa, että ne ovat tarpeellisia ja tuovat lisäarvoa EU:n laajuiseen tietojärjestelmäarkkitehtuuriin. Järjestelmien yhteensopivuutta tulee edistää ja yhteiskäyttöä kehittää. Kehittämistyössä on kunnioitettava EU-oikeudessa tunnustettuja perusoikeuksia.

Terrorismia koskeva rikosoikeudellinen EU-lainsäädäntö on juuri uudistettu, ja sen nopea täytäntöönpano on varmistettava. Rikosrekisteritietojen vaihtamista koskevan *ECRIS*-järjestelmän uudistaminen on käynnissä ja Suomen mielestä perusteltua. *Rahanpesurikoksia koskevalla direktiivillä* ja *konfiskaatioasetuksella* tulee vaikeuttaa terrorismin rahoittamista ja parantaa rikoksilla saadun taloudellisen hyödyn takaisin saamista.

Suomelle on tärkeää, että kysymys *lentomatrustajatietojen eli ns. PNR-tietojen* siirtämisestä EU:sta kolmansille maille ratkaistaan EU-tasolla ja komissio valmistelee ehdotuksen kaikkiin kolmansiin maihin sovellettavasta horisontaalisesta ratkaisusta, jossa huomioidaan sekä perusoikeudet että lentoliikennettä harjoittavat yritykset.

On tärkeää, että komissio antaa ehdotuksia *sähköisen todistusaineiston saatavuuden tehostamiseksi* erityisesti rajat ylittävissä tiedonhankintatilanteissa.

Ulkoisen toiminta ja turvallisuus

Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka sekä puolustusyhteistyö

Suomi vaikuttaa jatkossakin aktiivisesti EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ja EU:n puolustusyhteistyön vahvistamiseksi. Suomi pyrkii osaltaan varmistamaan, että Eurooppa-neuvoston joulukuun 2016 sekä kesä- ja lokakuun 2017 linjaukset pannaan toimeen täysimääräisinä ja sovitussa

aikataulussa. Suomen vaikuttamistyön painopisteet ovat pysyvä rakenteellinen yhteistyö (PRY), EU:n puolustusrahaston toimeenpano, puolustuksen säännöllisen arvioinnin toimeenpano, EU:n kriisinhallinnan kehittäminen, hybridiuhat ja EU-Nato-yhteistyö.

Pysyvän rakenteellisen yhteistyön tulee tukea jäsenmaiden suorituskykyjen kehittämistä ja edistää puolustusyhteistyötä. PRY vahvistaa Suomen pitkäaikaisten tavoitteiden mukaisesti EU:ta turvallisuusyhteisönä ja tiivistää käytännön puolustusyhteistyötä. PRY:n tulee huomioida niin EU:n koko tavoitetaso kuin kansallisten suorituskykyjen kehittäminen sekä uudet uhat (mm. hybridi, kyber). Suomen tavoitteena on, että PRY vahvistaa tulevaisuudessa jäsenmaiden keskinäisiä sitoumuksia myös keskinäiseen avunantoon, kriisinsietokykyyn ja huoltovarmuuteen liittyen. Suomi jatkaa tiivistä yhteistyötä samanmielisten maiden kanssa PRY-hankkeiden suunnittelussa ja PRY:n kehittämisessä.

Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että EU-budjetin kautta puolustusyhteistyöhön kanavoitavan rahoituksen määrää lisätään. Suomi toimii aktiivisesti *Euroopan puolustusrahaston* tutkimus- ja suorituskykyikkunoiden kehittämisessä ja toimeenpanossa. Puolustustutkimuksen vuosille 2017–2019 perustettu valmistelutoimi laajentaa komission rahoittamaa tutkimusta ensi kertaa puolustuksen alalle, mistä voidaan saada hyötyä uusina sotilaallisina suorituskykyinä. Puolustusteollisuuden tiiviimpi mukaantulo vahvistaa Euroopan teollista ja teknologista perustaa sekä tukee kasvua ja kilpailukykyä. Puolustusrahasto sisältää merkittäviä mahdollisuuksia suomalaiselle puolustusteollisuudelle niin osaamisen kehittämisen kuin liiketoimintaedellytystenkin kannalta. Suomen tavoitteena on vaikuttaa *puolustusteollisen kehittämisohjelman* toimeenpanoon siten, että suomalaisilla puolustusteollisuuden toimijoilla on mahdollisimman hyvät edellytykset osallistua ohjelman toteutukseen, olla mukana kehittämishankkeissa ja saada EU-rahoitusta.

Puolustuksen säännöllinen arviointi (Coordinated Annual Review on Defence, CARD) on kerran kahdessa vuodessa ministeritasolla ja säännöllisesti johtajatasolla käytävä arviointikeskustelu, jonka on määrä edistää Euroopan suorituskykypuutteiden täyttämistä ja tarjota jäsenmaille foorumi kansallisten suunnitelmien koordinointiin. Suomen intressissä on lisätä toiminnan ennakoitavuutta ja suunnitelmallisuutta ja siten yhteistyön kustannustehokkuutta. Suomi pyrkii vaikuttamaan siihen, ettei CARDia rajata vain kriisinhallinnan tehtäviin vaan että se kattaisi kansallisen suunnittelun ja suorituskykyjen kehittämisen kokonaisuudessaan. Suomi vaikuttaa CARD-valmisteluun ja panostaa kansallisen vastauksen huolelliseen laadintaan.

Suomi jatkaa aktiivista osallistumista EU:n kriisinhallintaan, mukaan lukien strateginen ohjaus sekä kriisinhallinnan rakenteiden ja rahoituksen kehittäminen. Vuonna 2016 perustetun EU:n sotilaallisten koulutusoperaatioiden johtoesikunnan toimintaa arvioidaan vuonna 2018. Suomen pidemmän aikavälin tavoitteena on *pysyvän esikunnan* laajentaminen koskemaan kaikkia EU:n sotilasoperaatioita. Suomen tavoitteena on myös sotilaallisen kriisinhallinnan *yhteisrahoituksen* laajentaminen. Suomi jatkaa

korkean profiilin vaikuttamistyötä EU:n siviilikriisinhallinnan kehittämisessä painottaen siviilikriisinhallinnan tehtävien ja tavoitteiden uudistamista muuttuneen turvallisuustilanteen valossa sekä aiempaa korkeamman tavoitetason asettamista siviilikriisinhallinnalle.

Suomi edistää EU:n *hybridiuhkia koskevan yhteisen kehyksen* toimeenpanoa aktiivisesti sen kaikilla osa-alueilla. Helsinkiin perustetulle hybridiosaamiskeskukselle pyritään aktiivisella vaikuttamisella varmistamaan EU:n ja sen jäsenmaiden vahva poliittinen ja käytännön tuki.

EU:n ja Naton yhteistyön tiivistämistä tulee jatkaa ripeään tahtiin ja hybridiosaamiskeskuksen tarjoamat uudet yhteistyömahdollisuudet hyödyntäen.

Osana EU:n turvallisuuden vahvistamista on tärkeää tukea *kumppanimaiden oman turvallisuuskapasiteetin kehittämistä* ja varmistaa tämän mahdollistavat rahoitusjärjestelyt.

Naapurusto ja lähialueet

Yhteiskuntien epävakaas ja konfliktit Pohjois-Afrikassa, Lähi-idässä ja Itä-Euroopassa ovat muuttaneet EU:n turvallisuustilannetta. Lähialueiden vakaudella on keskeinen merkitys myös muuttoliikekriisin hallinnan kannalta.

EU:n globaalistrategian toimeenpano edellyttää konkreettisia uusia toimia (muun muassa Ukraina, Syyria, Libya, Afganistan) sekä lisäresurssien ohjaamista *konfliktinestoon* sekä *rauhanvälitykseen*. Suomi jatkaa aktiivista työtään EU:n konfliktinehkäisy- ja rauhanvälitystyön kehittämisessä. Yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten merkitystä kriisinkestokyvyn vahvistamiselle tulee korostaa. EU:n *strategiseen viestintään* panostaminen on keskeistä EU:n oman turvallisuuden vahvistamiseksi ja naapuruusalueiden kriisinkestokyvyn tukemiseksi. EU:n strategista viestintää tulee vahvistaa erityisesti itäiseen naapurustoon ja Länsi-Balkaniin liittyen.

Turkin demokratia- ja ihmisoikeus- ja oikeusvaltiokehitys herättää vakavaa huolta ja vaatii aktiivista seurantaa ja pohdintaa suhteen tulevaisuudesta. Turkki on EU:lle ja Suomelle tärkeä kumppani, jonka kanssa pyritään laajalaiseen vuoropuheluun ja yhteistyöhön. EU:n ei tule kääntää Turkille selkäänsä vaan pyrkiä sitouttamaan Turkki eurooppalaisiin arvoihin, oikeusvaltioperiaatteen, ihmisoikeuksien ja sananvapauden kunnioittamiseen. Jäsenyysneuvottelut ovat paras tapa ankkuroida Turkki Eurooppaan. EU-Turkki-yhteistyötä muuttoliikkeen hallinnassa tulee jatkaa tehdyistä sitoumuksista kiinni pitäen.

Länsi-Balkanin vakautta on tuettava. Kaikilla alueen mailla on EU-perspektiivi, mikä on tärkeä motivoiva tekijä uudistusten täytäntöönpanossa. Keskeisiä ovat oikeusvaltio- ja perusoikeuskysymykset. Suomi painottaa jäsenyyskriteerien täyttämistä edellytyksenä EU-tiellä etenemiseen sekä tukee maita näiden

pyrkimyksissä täyttää kriteerit. EU-jäsenyysperspektiivin myötä Länsi-Balkanin alueen maita tulisi osallistaa EU:n strategisen viestinnän tukemiseen.

EU-Venäjä-suhteiden kehittäminen on vaikeaa ennen kuin Ukrainan kriisiin on löytynyt ratkaisu. EU:n Venäjälle asettamat taloudelliset ja muut rajoittavat toimenpiteet ovat edelleen sidoksissa Minskin sopimuksen toimeenpanoon. Suomi korostaa, että EU:n prioriteettina tulee jatkossakin olla pyrkimys Ukrainan kriisin ratkaisemiseen. EU-Venäjä-suhteet perustuvat viiteen peruslähtökohtaan, joista Minskin sopimuksen toimeenpano on ensimmäinen. Muut perusperiaatteet ovat itäisen kumppanuuden maiden tukeminen, EU:n kestävyys (resilienssi), valikoiva vuoropuhelu sekä yhteydet kansalaisyhteiskuntaan. Suomi harjoittaa EU-linjausten mukaista kahden raiteen politiikkaa. Krimin laittoman liittämisen ja Itä-Ukrainan konfliktin johdosta Venäjälle asetetut pakotteet pysyvät voimassa. Samalla Suomi pitää yllä suoraa keskusteluyhteyttä Venäjään. Tuemme *itäisen kumppanuuden* maiden yhteiskunnallisia ja taloudellisia uudistuksia, EU-suhteiden perustana olevien sopimusten uudistamista ja viisumivapauksia ja -helpotuksia. Suomi edistää toiminnallaan sitä, että EU:n yhtenäisyys Venäjä-politiikassa säilyy. Suomi pitää tärkeänä Venäjän osallistumista alueelliseen yhteistyöhön arktisella ja Itämeren alueella.

EU:n ja *Yhdysvaltain* suhteiden kehittäminen laaja-alaisesti on entistä tärkeämpää Yhdysvaltain hallinnon vaihtumisen myötä. Yhdysvallat on Euroopan unionin tärkein strateginen kumppani. Suomelle on tärkeää EU:n yhtenäisyys, vahva transatlanttinen side ja sen varmistaminen, että Yhdysvallat sitoutuu edelleen Euroopan vakauteen ja turvallisuuteen. Yhteistyöaloissa korostuvat kaupan lisäksi energiakysymykset, oikeus- ja sisäasiat ja sisäisen turvallisuuden kysymykset (ml. hybridiuhkot, kyber) sekä ulkosuhteet koko laajuudeltaan. EU on Yhdysvalloille tärkeä kumppani terrorismin vastaisessa toiminnassa. Ulkosuhteissa EU:n aktiivinen toiminta korostuu Yhdysvaltojen keskeisenä kumppanina kysymyksissä kuten Pohjois-Korea, Syyria, Lähi-idän rauhanprosessi ja Iran sekä Euroopan lähialueiden vakaus.

Arktisten alueiden kehittäminen tulee integroida tiiviimmin osaksi EU:n eri politiikkoja ja kansainvälistä yhteistyötä hyödyntäen Suomen puheenjohtajuutta arktisessa neuvostossa. Suomi kannustaa EU:n ulkoasiainhallintoa ja komissiota tehostamaan arktisen politiikan johdonmukaisuutta ja varaamaan arktisiin asioihin riittävästi henkilöstö- ja muita voimavaroja. Suomi korostaa arktista aluetta kestäväen kehityksen ja innovaatioiden mahdollisuutena ja tarjoaa EU:lle edullisia ja toteuttamiskelpoisia esityksiä arktisen alueen kehittämiseksi koko EU:ta hyödyttäen. Näitä ovat muun muassa infrastruktuuriin, investointeihin, innovaatioihin, tiede- ja tutkimusyhteistyöhön sekä pk-yrityksiin liittyvät hankkeet. Suomelle keskeiset suuret infrastruktuurihankkeet pyritään saamaan EU:n strategisten investointien listalle EU:n energiaan, ruokaturvaan, turismiin, strategiaan mineraaleihin, metsävaroihin ja kalastukseen liittyvistä huoltovarmuussyistä sekä logististen etujen vuoksi.

Suomi tukee EU:n arktisen politiikan vahvistamista myös Barentsin euroarktisessa neuvostossa ja pohjoisen ulottuvuuden toimeenpanossa. Arktisen neuvoston puheenjohtajuus on hyvä kehys *musta hiili* -asian edistämiseksi. Suomi pyrkii valmistelemaan konkreettisia esityksiä, jotta asiaa voitaisiin viedä eteenpäin myös EU:n puitteissa.

Mahdollisissa arktisissa Venäjä-hankkeissa on huomioitava, ettei sanktiopolitiikkaa pyritä liudentamaan. Ympäristöyhteistyötä Venäjän kanssa on pyrittävä harjoittamaan sanktiojärjestelyjen mahdollistamissa puitteissa muun muassa pohjoismaisen yhteistyön rakenteita ja rahoitusmahdollisuuksia hyödyntäen. Suomi tukee saamelaisten konsultointia EU:n arktisessa politiikassa.

Kehityspolitiikka

Suomi painottaa EU:n *kehitysrahoituksen* kohdentamisessa kehityspoliittisen selonteon mukaisia painopisteitä: naisten ja tyttöjen oikeudet, kehitysmaiden talouksien kehittäminen, yhteiskuntien toimintakyvyn kehittäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Selonteon mukaisesti seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet (SRHR) on otettava huomioon EU:n kehityspolitiikassa kokonaisvaltaisesti ja tämän tulisi näkyä myös rahoituksen lisäpanostuksina SRHR-kysymyksiin.

Muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vastaaminen näkyy vahvasti Suomen kehitysrahoituksessa ja kansainvälisten rahoituslaitosten toiminnassa. Suomi vaikuttaa määrätietoisesti siihen, että EU:n kehitysrahoitusta kohdennetaan myös seuraavalla EU:n rahoituskehyskaudella nykyistä enemmän muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttamiseen erityisesti Afrikassa ja Lähi-idässä.

Suomi katsoo, ettei EU:n tulisi suosia mitään kehitysmaata kehitysavussa ja etuuksissa sillä perusteella, onko kyseessä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maa eli AKT-maa vai ei-AKT-maa. Afrikan tulisi olla tulevan yhteistyön prioriteetti.

Suomi ajaa kehityspolitiikan tiivistä koordinaatiota ja yhteistyötä EU-delegaatioiden, jäsenmaiden ja EU:n ulkopuolisten toimijoiden kanssa maatasolla. Suomi edistää suomalaisten yritysten ja toimijoiden mahdollisuuksia päästä osallisiksi EU:n hankkeisiin ja hankerahoitukseen.

Muuttoliikkeeseen vastaaminen

Muuttoliikkeeseen vastaamiseksi tarvitaan *toimien kokonaisuus*, jolla muuttoliikepainetta voidaan kestävällä tavalla hallita ja vähentää. Toimien tulee perustua *ihmisoikeuksien täysimääräiseen turvaamiseen ja kunnioittamiseen kansainvälisten ja EU-velvoitteiden mukaisesti*.

EU:hun kohdistuva muuttoliikepaine on vähentynyt, mutta tilanteen kehittymiseen liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä. Muuttoliikevirtoja aikaansaavat peruskysymykset ja niiden seuraukset eivät ole poistuneet. Tilannetietoisuutta muuttoliikevirroista tulee ylläpitää ja varautua toimimaan nopeasti, jos uusia muuttoliikereittejä muodostuu.

EU:n ulkoiset toimet

Muuttoliike liittyy ensisijaisesti niihin olosuhteisiin, jotka lähtömaissa tai -alueilla vallitsevat: ilmastonmuutokseen, väestönkasvuun, konflikteihin ja kriiseihin, ihmisoikeusloukkauksiin, väkivaltaan, työttömyyteen ja ylipäänsä toimeentulomahdollisuuksien puuttumiseen.

Muuttoliikkeeseen vastataan kestävimmin ja tehokkaasti *puuttamalla muuttoliikkeen perimmäisiin syihin*. Muuttoliikekysymykset tulee huomioida kokonaisvaltaisesti EU:n suhteissa keskeisiin lähtö- ja kauttakulkumaihin. Perimmäisiin syihin on vaikutettava EU-tason toimin yhteistyössä näiden maiden sekä kansainvälisen yhteisön kanssa. Maiden kanssa on pyrittävä *muuttoliikkeen hallintaa parantaviin järjestelyihin*. EU ja Turkki päättivät julkilausumassaan keväällä 2016 pysäyttää laittoman maahantulon Turkista EU:hun. *EU-Turkki-yhteistyö* on tuottanut merkittäviä tuloksia. EU:n ja Turkin on jatkettava julkilausumassa sovittujen linjausten toimeenpanoa.

Muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vastaaminen näkyy vahvasti Suomen kehitysrahoituksessa ja kansainvälisten rahoituslaitosten toiminnassa. Suomi vaikuttaa määrätietoisesti siihen, että EU:n kehitysrahoitusta kohdennetaan myös seuraavalla EU:n rahoituskehyskaudella nykyistä enemmän muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttamiseen erityisesti Afrikassa ja Lähi-idässä.

Suomen kokemusten mukaan *uudelleensijoittaminen* on toimiva järjestelmä, mukaan lukien UNHCR:n ja IOM:n mukanaolo ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden toteutuminen. Uudelleensijoittamisella voidaan vähentää laittoman maahantulon painetta ja päästä hallitumpaan ja ennakoitavampaan maahantuloon. Samalla voidaan auttaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia.

Nykyisin uudelleensijoitettavien määrä on hyvin pieni suhteessa EU:hun spontaanisti saapuneiden turvapaikanhakijoiden määrään. Uudelleensijoittamisessa ollaan EU:ssa etenemässä sekä luomalla sääntelykehystä että osoittamalla rahoitusta. Suomen etujen mukaista on, että kiintiöpakolaisten uudelleensijoittaminen EU:ssa laajenee ja vakiintuu siten, että yhä useampi jäsenmaa osallistuu uudelleensijoittamiseen. Tämän myötä ja kun muuttoliikkeen hallinnan keskeiset toimet (ulkorajavalvonta, Dublin-järjestelmä ja palautukset) ovat tehokkaassa käytössä ja laitton muuttoliike EU:hun on paremmin hallinnassa, myös Suomella on omalta osaltaan valmius siihen, että uudelleensijoittamisen käyttöä lisätään ja siitä tehtäisiin pääasiallinen keino saada kansainvälistä suojelua EU:sta. Tämän myötä tavoite

on, että turvapaikanhakijamäärät EU:ssa vähenevät ja samalla kansainvälisen suojelun tarpeen arvioinnin painopiste siirtyy lähemmäs lähtö- ja kauttakulkumaita.

EU:n sisäiset toimet

EU:n ulkorajavalvontaa on tehostettu perustamalla eurooppalainen raja- ja merivartiosto. Sitä koskevan asetuksen toimeenpano on saatettava nopeasti loppuun. Nykyisessä tilanteessa EU:n ulkorajavalvonta on toiminut. EU:n ulkorajavalvontaa tulee edelleen tehostaa ja varmistaa, että se toimii myös kriisitilanteessa. Tähän kuuluvat laittomasti EU:n alueelle pyrkivien kiinniotto, tunnistaminen ja rekisteröinti, edelleen liikkumisen rajoittaminen ja kansainvälisen suojelun tarpeen nopea arviointi. Toimia ihmissalakuljetuksen ja -kaupan sekä niiden seurannaisilmiöiden torjumiseksi tulee tehostaa.

EU:n yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistamisen keskeinen tavoite on järjestelmän parempi kriisinkestävyys. Uudistuksella tulee tehostaa turvapaikkamenettelyä sekä ehkäistä edelleen liikkumista jäsenmaiden välillä. *EU:n yhteinen turvallisten alkuperämaiden luettelo ja turvallisten kolmansien maiden luettelo* on hyväksyttävä mahdollisimman nopeasti.

Jatkossakin normaaliolosuhteissa lähtökohtana on, että Dublin-järjestelmä perustuu ensimmäisen tulomaan vastuuseen. Jos muuttoliiketilanteen kriisiytyminen uhkaa EU:ta, tulee tällaisessa poikkeustilanteessa olla käytettävissä ennalta sovitut keinot, joilla tilanne saadaan nopeasti ja tehokkaasti takaisin hallintaan. Suomen on turvattava etunsa varauduttaessa tilanteeseen, jossa olemme EU:n läpi kulkevien muuttoliikevirtojen viimesijainen kohdema tai ensimmäinen tulomaa. Ylivoimaisen muuttoliikepaineen kriisitilanteessa, kun ennalta määritellyt kynnykset on ylitetty, etsitään ratkaisua tilanteeseen ensi sijassa vapaaehtoisesti. Hallitusohjelmassa todetaan, että turvapaikanhakijoiden *EU:n sisäiset siirrot* perustuvat jäsenvaltioiden vapaaehtoisuuteen. Suomi kantaa oman vastuunsa edellyttäen, että kaikki jäsenvaltiot osallistuvat taakanjakoon myös ottamalla vastaan turvapaikanhakijoita muista jäsenvaltioista. On huomioitava, että päättyneellä ohjelmakaudella Suomi kantoi vastuunsa, samalla kun osa jäsenvaltioista ei ottanut turvapaikanhakijoita lainkaan, mikä vie pohjan taakanjaon toiminnalta. Mikäli uusi kriisimekanismi luodaan, tulee Suomen ja muiden jäsenmaiden aiemmin suorittamat siirrot ottaa huomioon. Jotta yhdessä ennalta sovittuja sääntöjä jatkossa noudatettaisiin, järjestelmään on luotava seuraamukset, jotka ovat taloudellisilta vaikutuksiltaan riittävän merkittävät täytäntöönpanon varmistamiseksi. Neuvoteltaessa solidaarisuudesta on Suomen etujen takaamiseksi tärkeää asemoitua siten, että Suomi on vaikuttamassa neuvotteluissa tavoitteittensa saavuttamiseksi.

Keskeinen osa muuttoliikkeen hallintaan liittyviä toimia on laittomasti maassa oleskelevien palauttaminen ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa kunnioittaen sekä palautuskiellon periaatetta (*non refoulement*) noudattaen. EU:n takaisinottosopimukset sekä viranomaisyhteistyö ja palauttamista helpottavat pöytäkirjat keskeisten kolmansien maiden kanssa ovat tärkeä väline

palautusten edistämiseksi. On välttämätöntä saada aikaan *toimivat EU:n palautusjärjestelyt Afganistanin, Irakin ja Somalian kanssa*. Kaikki relevantit *EU:n politiikka-alat, sekä positiiviset että negatiiviset kannustimet, on hyödynnettävä* palautus- ja takaisinottojärjestelyistä sopimisessa. On tärkeää, että ehdollistaminen ei koske humanitaarista apua. Vapaaehtoisen paluun kehittäminen on tärkeää.

Keskustelu *Schengenin* kehittämisestä on vilkastunut. Komissio on ehdottanut *sisärajavaalvontaa* koskeviin säännöksiin muutoksia, jotka mahdollistavat aiempaa pitkäkestoisemman valvonnan. Vastapainoksi jäsenmailta edellytetään tiivistä yhteistyötä sisärajavaalvonnasta aiheutuvien haittojen minimoimiseksi. Suomi varmistaa, että vapaasta liikkuvuudesta saatavat hyödyt ovat jatkossakin mahdollisimman pitkälle Suomen, sen kansalaisten ja yritysten hyödynnettävissä. Suomi on mukana Schengen-järjestelmän kehittämistä koskevissa keskusteluissa.

Suomi toimii aktiivisesti *kotouttamiseen* liittyvässä EU-yhteistyössä muun muassa hyviä käytäntöjä kehittäen ja hyödyntäen.